

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických

**Životní příběh Jiřího Šimáně a jeho působení v oblasti
Východních Čech**

Bakalářská práce

Autor: Jana Šimáně Hlávková

Studijní program: B3928 - Technická podpora humanitních věd

Studijní obor: K-BPARCHIV - Počítačová podpora v archivnictví

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Věra Němečková, Ph.D.

2015

Hradec Králové

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Jana Šimáně Hlávková

Studijní program: B3928 - Technická podpora humanitních věd

Studijní obor: K-BPARCHIV - Počítačová podpora v archivnictví

Název závěrečné práce: **Životní příběh Jiřího Šimáně a jeho působení v oblasti Východních Čech**

Název závěrečné práce AJ: Life story of Jiří Šimáně and his activities in the East Bohemia region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem předkládané bakalářské práce je zpracování kompletní biografie pana Jiřího Šimáně. Kromě soukromých životních událostí se bakalářská práce zaměří na pedagogické působení pana Jiřího Šimáně a jeho zásluhy ve vzdělávání neslyšících. Práce rovněž detailně rozebere působení Jiřího Šimáně ve skautské organizaci a jeho vliv na udržení této formy výchovy a vzdělávání v náchodském regionu i v období po zániku této organizace. Popíše také publikační a ostatní činnost Jiřího Šimáně. Na závěr bude v práci popsána perzekuce Jiřího Šimáně, okolnosti jeho úmrtí a následná rehabilitace.

Metody zpracování: syntéza, analýza, řízené rozhovory s rodinnými příslušníky. Bakalářská práce bude čerpat ze soukromého archivu rodiny Šimáně, z Archivu bezpečnostních složek, článků dobového tisku a osobních svědectví rodinných příslušníků.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví

Vedoucí práce: PhDr. Věra Němečková, Ph.D.

Konzultant:

Oponent:

Datum zadání závěrečné práce:

Datum odevzdání závěrečné práce:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucí bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu. V Hradci Králové dne 22. června 2015.

Anotace

ŠIMÁNĚ HLÁVKOVÁ, Jana. *Životní příběh Jiřího Šimáně a jeho působení v oblasti Východních Čech*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, 63 s. Bakalářská práce.

Předkládaná bakalářská práce se zabývá životním osudem pana Jiřího Šimáně. Chronologicky popisuje životní události soukromého i pracovního charakteru. Zvláštní pozornost věnuje pedagogickému působení pana Jiřího Šimáně ve standardních i ve specializovaných školách, zvláště pak ve škole pro neslyšící v Hoříčkách. Předkládá nesporné zásluhy pana Jiřího Šimáně ve výchově a vzdělávání neslyšících dětí. Bakalářská práce také popisuje skautskou organizaci, její hodnoty a cíle. Věnuje se rovněž nezanedbatelnému vlivu Jiřího Šimáně na rozvoj této organizace v oblasti Východních Čech. Ve vybraných kapitolách popisuje práce publikační činnost Jiřího Šimáně v tisku a televizi. Na závěr se práce zaměřuje na rekonstrukci komunistické perzekuce Jiřího Šimáně, okolností jeho úmrtí a následnou rehabilitaci státními institucemi. Připomíná rovněž ocenění Jiřího Šimáně in memoriam.

Klíčová slova: Jiří Šimáně, speciální pedagogika, skauting, historie, publikační činnost, komunismus, perzekuce, rehabilitace.

Anotation

ŠIMÁNĚ HLÁVKOVÁ, Jana. *Life story of Jiří Šimáně and his activities in the East Bohemia region*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015, 63 pp. Bachelor Degree Thesis.

Submitted bachelor degree thesis deals with destiny of Jiří Šimáně. Chronologically describes life events as private as occupational character. Special attention dedicates to the pedagogical agency of Jiří Šimáně at common and specialized schools, particularly at the school for deafs in Hořičky. The bachelor degree thesis introduces undisputed worths of Jiří Šimáně in upbringing and education the deaf children. Also describes scout organization, its values and targets. The bachelor degree thesis pursues also negligible influence of Jiří Šimáně on the development of scout organization in the East Bohemia region. In the selected chapters the bachelor degree thesis describes the publication activities in press and on television. Finally the bachelor degree thesis focus on the reconstruction communist persecution of Jiří Šimáně, his death and successive vindication by public institutions. Reminds also the appreciations of Jiří Šimáně in memoriam.

Keywords: Jiří Šimáně, special education, scouting, history, publication activities, communism, persecution, vindication.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla vyjádřit své poděkování vedoucí mé bakalářské práce Doc. PhDr. Věře Němečkové, Ph.D. za odbornou pomoc, trpělivost a cenné rady.

Dále chci poděkovat paní Dagmar Šimáňové a panu Miličovi Šimáně za poskytnutí materiálů z rodinného archivu, osobní vzpomínky a další cenné připomínky. Děkuji také paní Daně Šimáňové, panu Liborovi Šimáně a panu Oskarovi Šimáně za zapůjčení knih, osobní poznatky a další informace.

Obsah

ÚVOD	9
1 Soukromý život, rodinní příslušníci, vzdělání	10
1.1 Nelehká léta padesátá	11
1.2 Lidový soud a rozsudek	12
2 Pedagogické působení	13
2.1 Pedagogická činnost ve škole pro neslyšící mládež v Hoříčkách Chyba! Záložka není definována.	
2.2 Učitelem i přítelem	16
2.3 Poslední pedagogické působiště	20
3 Životní láska – skauting	22
3.1 Jiří Šimáně – skaut tělem i duší (činnost skautského vedoucího)	22
3.1.1 Z historie českého skautingu	25
3.1.2 Skauti a říjen roku 1918	26
3.1.3 Doba pilné práce	27
3.1.4 Zlé časy a válka	29
3.1.5 Po válce	30
3.1.6 Od roku 1970 po současnost	33
3.1.7 Odborné zkoušky skautů a skautek	36
3.2 Zvláštní skauting	39
3.3 Akce Delfín	40
3.4 Mikrokollektivy	41
3.4.1 Březové lístky (JUNy)	43
3.5 Ocenění Skautská láska	44
3.6 Činnost ve Výboru pro postavení pomníku Boženy Němcové	44
4 Publikační činnost	45
4.1 Odborná publikační činnost o neslyšících	45
4.2 Publikační činnost pro televizi	46
4.3 Publikační činnost ostatní	47
4.3.1 Otec Jan Šimáně (spisovatel)	48
5 Poslední rok života, nevyjasněné úmrtí	50
5.1 Perzekuce	52

6	Rehabilitace	54
	Závěr	58
	Použité prameny a literatura	59
	Seznam zkratek	63
	Přílohy	65

Úvod

Existuje mnoho osobností, jejichž životní příběhy a osudy stojí za to zpracovat a připomínat si je. Jedná-li se o osobnosti světového významu, máme k dispozici velké množství velmi dobře zpracovaných dat, ze kterých můžeme čerpat. O trochu horší stav je u osobností regionálního významu, jejichž kvality jsou však také nezpochybnitelné. Mělo by se stát naší snahou zjistit a zachovat co nejvíce informací i o těchto, zdánlivě méně významných osobnostech, a tyto informace poté zachovat pro další generace. Tato bakalářská práce si klade za cíl zpracovat informace o jedné z regionálních osobností náhodského kraje, pana Jiřího Šimáně. Cílem práce je sestavit kompletní biografii uvedené osoby počínaje osobními údaji o narození, rodinných poměrech, vzdělání, sňatku a pracovního uplatnění. Zvláštní pozornost zaměří tato bakalářská práce na pedagogickou činnost, zejména pak v oblasti speciálního školství týkajícího se vzdělávání a výchovy neslyšících dětí a mládeže. Nedílnou součástí této práce je popis komunistické perzekuce pana Jiřího Šimáně, objasnění důvodů této perzekuce dotýkající se jak jeho osoby, tak i osob příbuzných. Velkou část práce bude tvořit popis působení pana Jiřího Šimáně v junácké organizaci, jeho vliv na rozvoj této organizace včetně mravních hodnot a metod výchovy mládeže. Práce bude rovněž obsahovat informace o nenadálém úmrtí pana Jiřího Šimáně a objasní jeho okolnosti a závěry v tomto směru učiněné. V závěru práce uvede fakta o očištění jména pana Jiřího Šimáně a popíše jeho rehabilitaci státními institucemi a v dobovém tisku. Tato bakalářská práce rovněž shrne publikační činnost pana Jiřího Šimáně, jak na poli odborném v oblasti vzdělávání, tak i snahy beletristické a spolupráci s Československou televizí.

Hodnota této bakalářské práce spočívá v její komplexnosti, chronologickém zpracování a jedinečnosti. Snahou a cílem této práce je zanechat kompletní biografické informace o osobě Jiřího Šimáně pro další osoby hledající relevantní informace na výše uvedené téma.

1 Soukromý život, rodinní příslušníci, vzdělání

Jiří Šimáně, celým jménem Jiří Jan Josef, se narodil na počátku roku 1926.¹ Stalo se tak zimního dne 24. ledna v Praze. Otec Jan byl začínajícím státním úředníkem, matka Emilie, rozená Šulcová, pracovala jako pomocná písařka. O rok později, dne 11. února 1927, se Jiřímu narodil bratr Richard, celým jménem Richard Adolf Jindřich. Povolání otce sebou přinášelo poměrně časté stěhování. Když byly Jiřímu tři roky, přesídlila rodina do Prachatic, kam byl otec služebně přeložen na okresní úřad. Za další tři roky byl otec opět přeložen na okresní úřad do Horšovského Týna. Zde začal Jiří navštěvovat obecnou školu. Rok 1935 přinesl oběma bratrům první těžkou životní zkoušku. Dne 8. února tohoto roku jim tragicky zemřela matka Emilie.² Jiří a Richard se přimkli k otci, ovšem jeho časová vytíženost donutila oba, ještě poměrně malé chlapce, převzít část chodu domácnosti na sebe. Začali se tak učit samostatnosti. Zanedlouho otec znovu nastoupil na nové místo, tentokrát na Zemský úřad v Praze. V roce 1937 se otec znovu oženil³ a přivedl synům nevlastní matku a také sestru. Novou ženou otce Jana se stala Vlasta Šnitterová-Marhoulová, v té době vdova s dcerou Vlastou. Vlasta, narozená dne 2. srpna 1928, přezdívaná Atěna, dostala později jméno rodiny Šimáně. Jelikož život v Praze byl pro rodinu drahý, nechal se otec téhož roku opět přeložit. Novým působištěm rodiny se staly Východní Čechy, konkrétně město Náchod. A právě zde nastalo vpravdě osudové setkání – Jiří Šimáně poznává hnutí Junák, které ho bude provázet celý život, do kterého vloží svůj elán a obrovskou energii, které ho chytí za srdce. Když bylo Jiřímu dvanáct let, stal se rádcem družiny Tygrů. Junácké organizaci se Jiří věnoval naplno, což se nepříznivě odrazilo na jeho prospěchu na náchodském gymnáziu. Otec jej proto nechal přeložit na tzv. měšťanskou školu. Po dokončení základního stupně vzdělání začal Jiří studovat Učitelství ústav, první ročník v Hradci Králové. Ústav byl posléze přeložen do Chrudimi, kde jej Jiří v roce 1944 dokončil a stal se pedagogem. Před nástupem vojenské služby působil jako učitel krátkou dobu na školách v Náchodě, Vysokově, Zbečniku a Rokytínku. Průběžně se nadále

¹ Archiv rodiny Šimáně, Křestní list pana Jiřího Šimáně.

² Osobní výpověď paní Dagmar Šimáňové.

³ Osobní výpověď paní Dagmar Šimáňové.

věnoval skautskému hnutí, působil jako skautský vedoucí 2. oddílu chlapců v Náchodě a následně velitelem okresu. V roce 1948 úspěšně absolvoval čekatelské a vůdcovské skautské zkoušky a stal se nejmladším okrskovým náčelníkem velkého náchodského okresu. Dne 26. června 1948 se Jiří Šimáně oženil se svou kolegyní, rovněž učitelkou, Vlastou Chalupníčkovou.⁴

Druhá polovina roku 1948 již pro Jiřího nebyla tak příznivá. Organizace Junák musela svou činnost přerušit, neboť prý byla na překážku rozvoje politické organizace mládeže. Junák byl začleněn do Svazu československé mládeže a později jej začala vytlačovat Pionýrská organizace. Někteří představitelé Junáka začali být nepohodlnými. Po návratu z vojny byl Jiří ihned přeložen z Náchoda na jednotřídku v Bohdašíně, kde byl od počátku neustále střežen a pod dozorem členů místní Komunistické strany (dále jen KSČ). Bydlel tam sám s tříměsíčním synem Jiřím, jenž byl zcela odkázán na otce. Manželka Vlasta se v té době léčila z těžké choroby v plicním sanatoriu v Žamberku. Jiří učil s dveřmi otevřenými na chodbu a do kuchyně malého bytu, aby slyšel pláč syna. Aby byl udržován v neustálé činnosti, byly Jiřímu svěřeny mnohé vyčerpávající funkce – jednatel JZD v Bohdašíně, knihovník, předseda osvětové besedy, hlasatel rozhlasu, organizátor oslav a schůzí rady žen.

1.1 Nelehká léta padesátá

O tom, že Jiřího nečekají lehké časy, svědčí hned dvě následující události. Pod záminkou, že v Hronově byla rozbita skříňka místní KSČ, byla provedena prohlídka služebního bytu s podezřením, že viníky jsou Junáci. Vykonavatelé prohlídky také tvrdili, že hledají dosud neodevzdané klíče od skautské klubovny v Červeném Kostelci. Jiří byl dvakrát za sebou naložen do auta Sboru národní bezpečnosti (dále jen SNB) a odvezen, aby ukázal junácká tábořiště vhodná pro konání táborů Pionýrské organizace. Jiří byl rovněž pověřen přípravami na oslavy 1. máje. Na těchto přípravách pracoval dlouho do noci. V předvečer 1. máje byla z Městského národního výboru (dále jen MNV) puštěna do rozhlasu československá a sovětská hymna. Jiří v kancelářích MNV žádal zastavení, neboť se mu to zdálo v tuto večerní dobu nedůstojné. Z MNV předali zprávu o tomto incidentu na Okresní národní výbor (dále jen ONV). První postih na sebe nenechal dlouho

⁴ Osobní výpověď paní Dagmar Šimánové.

čekat – bylo zastaveno vydávání přídatkových lístků na manželku. Dne 14. srpna 1951 dostal Jiří z KNV v Hradci Králové vyrozumění,⁵ na základě kterého mu byl bez výpovědi zrušen pracovní poměr dle tehdejšího ustanovení § 20 Zákona č. 66/50 Sb., a to ke dni 31. srpna 1951. V dopise byl označen za „nadále státně nespolehlivého“ a byl mu rovněž pozastaven příjem finančních prostředků. Dopis byl sepsán z příkazu předsedy KNV Josefa Vitouše. Jiří byl propuštěn ze služby učitele a vykázán ze služebního bytu. Nastalo devět strastiplných let, během kterých vystřídal celou řadu manuálních zaměstnání. Pracoval na výkopech kanalizace, účastnil se stavby mostu v České Skalici, budoval přehradu Rozkoš či velmi namáhavě pracoval v lomu v části České Skalice nazývané Zájezd. Práci vykonával rovněž na krytech Civilní obrany v Náchodě. Celá rodina se uchýlila do Zblova, kde Jiří rovněž nějakou dobu pracoval jako barvíř v textilní továrně. Ve Zblově žila rodina v Holzbechrově vile v půdním bytě. Později přesídlila do České Skalice, nejprve do pronajatého domku v Jiráskově ulici č. p. 278. V lednu 1968 se rodina usadila v domě č. p. 198 v ulici Boženy Němcové.⁶ Po celou tuto dobu usiloval o návrat do učitelské služby. Také manželka Vlasta, po svém uzdravení, usilovala o návrat na místo učitelky. Nebyla však nikdy přijata, ani když se hlásila na volná místa ONV.

1.2 Lidový soud a rozsudek

V roce 1957 se Jiří s manželkou Vlastou ujali nezletilého synovce Jaroslava Lejska,⁷ kterému zemřeli rodiče, a byl vychováván u své babičky. Jaroslav Lejsk navštěvoval Základní devítiletou školu (dále jen ZDŠ) v České Skalici. V březnu roku 1957 se vypravil s partou spolužáků na lékařskou prohlídku do Náchoda, a to bez doprovodu dospělé osoby či přímo učitelského dozoru. Při této cestě se dopustili krádeže dortu v místní cukrárně. Jiří Šimáně byl pozván ředitelem školy Vojtěchem Svatoněm na schůzku. Protože však musel na pracovní směnu na stavbě v Náchodě a nemohl se tedy schůzky zúčastnit, napsal řediteli ZDŠ dopis.⁸ V tomto dopise se pozastavil nad faktem, že chlapci byli puštěni do Náchoda bez dozoru a vyjádřil své přesvědčení, že k výše uvedenému

⁵ Archiv rodiny Šimáně, Dopis z KNV Hradec Králové o propuštění ze školství ze dne 14. 8. 1951.

⁶ Osobní výpověď paní Dagmar Šimánové a pana Miliče Šimáně.

⁷ Osobní výpověď paní Dagmar Šimánové a pana Miliče Šimáně.

⁸ Archiv rodiny Šimáně, Opis dopisu řediteli školy v České Skalici ze dne 26. března 1957.

činu by nedošlo, kdyby měla mládež jiné pedagogické vedení v duchu junáckých zásad. Vedení Pionýrské organizace označil za byrokratické a její výchovné metody za nedostatečné k tomu, aby byla schopna vychovávat charakterově zdravou mládež. Opakovaně v dopise vyzdvihl skautské hnutí a jeho myšlenkové a hodnotové tradice a důraz na správný vývoj mravních, intelektuálních, duchovních i tělesných schopností dětí a mladých lidí. Lidový soud označil jeho výroky za hanlivé a zaměřené proti lidově demokratickému zřízení a jednání Jiřího Šimáně nakonec kvalifikoval jako trestný čin hanobení republiky podle § 124 Trestního zákona. Dne 25. září 1957 byl Jiří odsouzen k šesti měsícům podmíněně na tři roky.⁹ Předsedkyní senátu byla soudkyně JUDr. Věra Vlčková, později působící na soudu v Hradci Králové. V té době již byla rodina pětičlenná, k synovi Jiřímu přibyl ještě syn Milič, narozený roku 1954,¹⁰ a dcera Dagmar, narozená roku 1958.¹¹

2 Pedagogické působení

Po vystudování Učitelského ústavu začal Jiří Šimáně působit jako pedagog. Vzhledem k mimořádně kladnému vztahu k dětem si nemohl zvolit lepší povolání. Celým srdcem mu záleželo na tom, aby dětem předával nejen kvalitní vědomosti, ale také je učil samostatnosti, odpovědnosti, lásce a úctě k přírodě a vlasti. Svůj pedagogický talent uplatňoval jako učitel nejprve ve standardních základních školách a současně jako skautský vedoucí, o čemž bude pojednáno níže. Velikou životní výzvou se posléze Jiřímu stala nabídka od Emila Klesla, jenž působil jako ředitel Základní devítileté školy internátní pro neslyšící děti. Ředitel Klesl oslovil Jiřího v roce 1960 s žádostí o pomoc při sestavení učitelského sboru v Hoříčkách. Jiří spolu s manželkou Vlastou do školy ihned nastoupili. Aby vyhověli náročným požadavkům na výuku neslyšících dětí, začali oba dálkově studovat speciální logopedii a defektologii na Pedagogickém institutu

⁹ Archiv rodiny Šimáně, Rozsudek Lidového soudu v Náchodě ze dne 25. září 1957.

¹⁰ Archiv rodiny Šimáně, Rodný list pana Miliče Šimáně. Křestní jméno Milič dostal na návrh své matky paní Vlasty Šimánové, jež byla mimo jiné učitelkou dějepisu. Jméno Milič dala svému synovi jako výraz obdivu k Janovi Miliči z Kroměříže, českému kazateli, jenž proslul svým vysokým mravním kreditem.

¹¹ Archiv rodiny Šimáně, Rodný list paní Dagmar Šimánové, původně křtěné Dagmar Markéta. Křestní jména Dagmar Markéta dostala na návrh své matky paní Vlasty Šimánové jako výraz obdivu k české princezně Markétě Přemyslovně, jež se provdala za krále Valdemara II. do Dánska, kde působila pod jménem Dagmar Dánská.

v Praze spadajícím pod Karlovu univerzitu. Studium oba úspěšně dokončili v roce 1964 a stali se promovány pedagogy.¹²

2.1 Z historie školy v Hoříčkách

První evropský ústav pro hluchoněmé byl založen roku 1770 v Paříži. Brzy následovala další evropská města, a to v roce 1779 Lipsko, 1782 Vídeň, 1784 Řím a v roce 1786 Praha Smíchov. Smíchovský ústav byl jedinečný svými učitelskými, takřka mateřskými metodami, které se ukázaly být nejúčinnějšími při vzdělávání neslyšících dětí, na rozdíl od metod francouzských či německých, které využívaly převážně znakovou řeč či mechanické drilování řeči. Ústav byl téměř ihned po svém vzniku přeplněn a vyvstala tak potřeba budování dalších ústavů. V roce 1881 se konala svatba rakouského prince Rudolfa, která se stala událostí nejen císařské rodiny, ale celého mocnářství vůbec. Královéhradecký biskup Josef Jan Hais se rozhodl oslavit tuto událost humánním činem a založil výchovavací ústav pro hluchoněmé.¹³ Uskutečnila se finanční sbírka, na základě které byla zakoupena dvoupatrová budova č. p. 185 v Hradci Králové. Sem nastoupilo prvních 24 chovanců. Nadále se sbíraly finanční prostředky na koupi dalších dvou domů, které byly zbourány a na jejich místě postaveno Rudolfinum na nynější Pospíšilově třídě. Zde se začalo s dalšími sedmdesáti chovanci. Učební osnova ústavu byla schválena zemskou školní radou 14. 7. 1881 a prvním ředitelem ústavu se stal Josef Beran.¹⁴ Původně zámecký katecheta v Cholticích, který se sám staral o několik hluchoněmých žáků. Poté se tři roky vzdělával na již zmíněném smíchovském ústavu u samotného ředitele Václava Kořátka. Odtud si přivezl první slabikář, předpravní cvičení řeči, cvičnou knihu pro hluchoněmé a první obětavou učitelku Annu Křivancovou. V Hradci Králové působil do 31. 8. 1902. Druhým ředitelem se stal Vladislav Sekera,¹⁵ který již na ústavu působil jako učitel. Funkci ředitele vykonával od 16. 9. 1902 do 31. 12. 1936. Dalším ředitelem v pořadí byl Jiljí Hůlek,¹⁶ který rovněž působil na ústavu jako učitel a zástupce ředitele. Sám byl ředitelem v období od 17. 2. 1937 do 31. 8. 1955.

¹² Archiv rodiny Šimáně, Vysokoškolský diplom Jiřího Šimáně.

¹³ Archiv rodiny Šimáně, Brožura k výročí 90 let založení školy v Hoříčkách, rok vydání 1971, s. 4.

¹⁴ Tamtéž, s. 5.

¹⁵ Tamtéž, s. 2.

¹⁶ Tamtéž, s. 2.

Čtvrtým ředitelem se stal bývalý okresní školský inspektor Emil Klesl,¹⁷ a to na období od 1. 9. 1955 do 31. 8. 1964. Pátým ředitelem, o kterém bude ještě zmínka dále v textu, byl Rudolf Grulich,¹⁸ původně učitel ZDŠ pro neslyšící v Brně. Prvními chovanci nově vzniklého ústavu byly děti z Chrudimě, Pardubic, Dřenic, Plotiště, Rovenska, Týniště a Hořic.¹⁹ Ústav měl také celou řadu dobrodinců, dnešním jazykem sponzorů, např. Spořitelna královéhradecká darovala 200 zlatých, místní školní rada v Dobrušce 50 zlatých, obec Nahořany 15 zlatých, izraelská obec v Sadské 15 zlatých, město Opočno 2 zlaté a 58 krejcarů²⁰ a další. Obchodníci pak formou daru dodávali své zboží, učitelé staré pomůcky či zvířecí vycpaniny, osm lékařů zřídilo místnost první pomoci. Zvyšující se zájem o postižené děti vedl k dalším výzkumům a zlepšování výchovy a výuky. Původní české a německé třídy byly sloučeny a zavedena pouze česká výuka. Od roku 1923 bylo upuštěno od metody znakové a zavedena metoda orální. V roce 1952 byl ústav náhle přemístěn do Hoříček za Českou Skalici.²¹ Po nástupu ředitele Rudolfa Grulicha v roce 1964 se škola rozdělila na expoziturní část se sídlem v Brandlově ulici v Hradci Králové, kde byla zřízena internátní škola se dvěma oddíly mateřské školy a přípravná třída. Základní devítiletá škola internátní byla ponechána v Hoříčkách, kde děti navštěvovaly první až devátou třídu. V této době se zásadním způsobem zlepšila péče o neslyšící děti. Byly vybaveny individuálními naslouchacími aparáty značky Tesla i aparáty zahraničních značek. Pro pracoviště v Hradci Králové byla navíc zakoupena kolektivní zesilovací aparatura. Všichni pedagogičtí pracovníci, jak v Hoříčkách, tak v Hradci Králové, museli mít plnou kvalifikaci pro práci s neslyšícími dětmi. V mimoškolní době se se svými svěřenci rovněž věnovali zájmové činnosti. Škola nabízela celou řadu kroužků – např. taneční a pohybovou výchovu, kroužek vaření pro žáky z nejvyšších tříd, rodinnou výchovu pro dívky, dále kroužek polytechnický, turistický, zdravotnický a hru v šachy. Kromě toho vedl metodik Československého svazu tělesné výchovy (dále jen ČSTV) kurz plavání pro žáky třetí až deváté třídy. Ač se pedagogové snažili svým žákům zájmovou činnost co nejvíce zpříjemnit, nebylo to vždy jednoduché, neboť ve škole chyběly k tomu

¹⁷ Tamtéž, s. 2.

¹⁸ Tamtéž, s. 2.

¹⁹ Tamtéž, s. 5.

²⁰ Archiv rodiny Šimáně, Brožura k výročí 90 let založení školy v Hoříčkách, rok vydání 1971, s. 5.

²¹ Tamtéž, s. 6.

určené místnosti. Nebyly zde dílny, dokonce ani tělocvična. Veškeré aktivity se odehrávaly ve třídách. S východočeským Krajským národním výborem se opakovaně jednalo o výstavbě nového zařízení, byly vypracovány plány školy a internátu. V Hradci Králové byl dokonce přidělený pozemek pro stavbu,²² ale nenašel se podnik, který by se tohoto stavebního úkolu ujal. Škola tedy zůstala i nadále rozdělena. Ve školním roce 1988/1989 začala v rámci školy pro neslyšící v Hoříčkách formou samostatných tříd působit Mateřská škola logopedická a Základní škola logopedická.²³ V červenci roku 1990 se mateřská a základní logopedická škola osamostatnila. Posléze došlo ke sloučení obou škol a v roce 2002 bylo ke škole připojeno pracoviště v Choustníkově Hradišti, které do té doby fungovalo jako samostatná škola pro děti s koktavostí. Zastupiteli Královéhradeckého kraje bylo rozhodnuto o dalším samostatném pokračování školy, a tak se škola v Hoříčkách v polovině roku 2007 přestěhovala do prostor budov svého druhého pracoviště v Choustníkově Hradišti, kde působí dodnes jako Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická v Choustníkově Hradišti, která sdružuje třídy mateřské školy, třídy prvního stupně základní školy, školní družinu, internát a školní jídelnu.²⁴

2.2 Učitelem i přítelem

Nástupem na učitelské místo ve škole v Hoříčkách začalo jedno z nejkrásnějších a nejnaplněnějších období života Jiřího Šimáně. Jeho svěřenci se stali starší žáci v osmých a devátých třídách. Do výuky a péče o děti se pustil s energií sobě vlastní a reakce na toto jeho nadšení na sebe nenechala dlouho čekat. Svěření žáci si jej brzy oblíbili a získal si nejen jejich důvěru, ale rovněž důvěru jejich rodičů. Při výuce a přístupu k dětem byl velmi důsledný a snažil se děti vzdělávat a rozvíjet tak, aby jim co nejvíce usnadnil vstup do běžného života po ukončení školní docházky. Dětem byl bez nadsázky přítelem, a jelikož se jednalo o školu internátní, kde byly děti ubytovány bez rodičů, byl pro mnohé i jakýmsi jejich druhým tátou. O tom, že žáci na svého učitele nezapomínali ani poté, co školu opustili, svědčí celá řada dopisů, které Jiří dostával i po letech.²⁵ Kromě

²² Tamtéž, s. 8.

²³ Z internetových stránek Základní školy logopedické a Mateřské školy logopedické v Choustníkově Hradišti, dostupné z: www.specskola.cz/.

²⁴ Tamtéž, dostupné z: <http://www.specskola.cz/>.

²⁵ Archiv rodiny Šimáně.

pozdravů a vzpomínání dostával Jiří také například svatební oznámení a pozvánky svých žáků, kteří toužili mít na svatbě svého oblíbeného pedagoga. Bohužel ne všechny dopisy byly jen veselé. Jednoho dne obdržel Jiří i dopis s oznámením o úmrtí jeho žačky Jaroslavy Boukalové, která zemřela náhle ve věku 15 let. V dopise žádal otec dívky Vítězslav Boukal Jiřího, zda by byl tak laskav a pronesl smuteční řeč na pohřbu.²⁶ Jiří žádosti vyhověl.

Za svou oblibu, kterou si Jiří u dětí získal, vděčil nejen svému nespornému pedagogickému nadání, ale také své schopnosti pohotového slovního i písemného vyjadřování a také své invenci a výtvarnému nadání, které se snažil přenést i na děti. Dokladem o bohaté tvořivé činnosti svědčí například práce s dřívky (ručně zhotovenými samorosty) či černobílé vystřihovánky. Účelem zhotovování těchto vystřihovánek byl především výcvik zrakové bystrosti, kterou musí neslyšící předčit slyšící, aby se dokázali orientovat a rozeznali ve výslovnosti jednotlivé hlásky podle nepatrných změn na ústech mluvící osoby. Tyto práce byly vytvářeny nejen pro radost dětí, ale byly také vystavovány. Výstava s názvem Děti a ptáci putovala na jaře roku 1973 po městech náchodského okresu, poté byla v dubnu na celostátních Dnech ochrany přírody v Ostravě. Následoval Hradec Králové, kde byly práce umístěny v Domě kultury ZVU, v technickém kabinetě. Poté následovala ještě Jaroměř, Smiřice nad Labem a Kostelec u Holešova. V září roku 1973 byla výstava umístěna na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty University Karlovy v Praze, odkud byla výstava předána také na fakultní budovu v Brandýse nad Labem.²⁷ Podle několika vzorů se dokonce v podniku TIBA ve Dvoře Králové nad Labem tiskly látky.²⁸

Péče o děti se neodehrávala jen ve školních třídách, ale také velmi často v přírodě. Žáci v čele s Jiřím se podíleli postupně v letech 1966 – 1970 na vybudování výletního místa nazývaného Barunčina vyhlídka na okraji obce Hoříčky. Jednalo se o vyhlídku s posezením v přírodě doplněnou o dřevěné lavičky, ohniště, samorosty a totemy po vzoru junáckého tábora. Děti samy vytvořily informační tabule s popisem Náchodska. Na vybudování vyhlídky

²⁶ Archiv rodiny Šimáně, Žádost otce Jaroslavy Boukalové, Vítězslava Boukala o pronesení smuteční řeči.

²⁷ Archiv rodiny Šimáně, Dopis z Pedagogické fakulty UK ze dne 21. června 1973.

²⁸ Osobní výpověď paní Dagmar Šimánové.

pracovaly děti z páté až deváté třídy. Pozemek, na kterém se vyhlídka nacházela, získal v roce 1981 na základě kupní smlouvy Ing. Vlastimil Mertlík od své matky Vlasty Mertlíkové. Dle jeho tvrzení vznikla vyhlídka bez souhlasu jeho matky, tehdejší majitelky pozemku. Paní Dagmar Šimáňová, ve spolupráci s junáckou organizací v České Skalici, zažádala v březnu roku 1993 na Obecním úřadě Hoříčky o možnost Barunčinu vyhlídku obnovit.²⁹ Majitel pozemku Ing. Mertlík však na obnovu nepřistoupil s tím, že pozemek je výhradě jeho soukromým majetkem a vyslovil zákaz fyzickým i právnickým osobám, případně jiným spolkům, na pozemku vykonávat jakoukoliv činnost.³⁰ Od té doby spravuje a udržuje pozemek pouze sám. Místo slouží s jeho svolením náhodným turistům či obyvatelům Hoříček k výhledu do kraje. Na samotné vyhlídkové místo se lze dostat úzkou cestou kolem pozemku pana Mertlíka.

Je neoddiskutovatelnou skutečností, že výstavy žákovských prací, velké množství publikovaných článků o neslyšících v běžném tisku i odborných publikacích, vybudování Barunčiny vyhlídky a prezentování školy v Hoříčkách veřejnosti, vytvářely škole nemalou popularitu. Nebylo to vždy jednoduché, uvědomíme-li si, že se jednalo o školu na vsi, obklopenou lesy, daleko od městského centra, bez vlakového spojení a bez jediné řemeslnické dílny. I přes tyto překážky přinášelo snažení Jiřího, jeho ženy Vlasty i dalších členů pedagogického sboru své ovoce. Pedagogická práce ve škole v Hoříčkách začínala již s dětmi ve věku tří let. Již v tomto raném věku nastupovaly děti na ubytování a výuku, což pro vyučující znamenalo maximální nasazení, neboť takto malé děti nebyly často připraveny na odchod z domova a vychovatelům a učitelům nezbyvalo, než tišit jejich pláč a stesk a svým způsobem jim suplovat chybějící rodiče. Příchod do školy již takto brzy byl však nezbytný, neboť praxe ukázala, že čím dříve se neslyšící děti dostanou do odborné péče, tím lépe zvládnou odezírání a řeč samotnou. V rodinném prostředí právě v tomto období vznikají první nesnáze rodičů s dětmi, které neslyší a nemluví. Psychická zátěž na obou stranách může být tak velká, že často položí základy příštích neuróz. V každé rodině se vytvoří individuální posunková řeč, která později může bránit vzniku řeči

²⁹ Archiv rodiny Šimáň, Žádost o povolení rekonstrukce Barunčiny vyhlídky, žádost o finanční příspěvek na rekonstrukci ze dne 22. března 1993.

³⁰ Archiv rodiny Šimáň, Vyjádření a stanovisko majitele Ing. Vlastimila Mertlíka ze dne 20. dubna 1993.

artikulované. Rodiče, většinou nemající odborné vzdělání, nahrazují odbornou péči lítostí a přehnanou benevolencí, čím mohou své dítě kazit. Nedostatkem sluchových podnětů dítě může začít zaostávat. Postupně může ztratit i nepatrné zbytky sluchu, neboť je rodiče neumí podchytit a soustavně cvičit. Naštěstí stav stýskání po rodině netrval u dětí dlouho a většina dětí si brzy zvykla na nové prostředí a zanedlouho si svou školu v Hoříčkách oblíbily. Svědčí o tom i srazy bývalých žáků, které se uskutečňují dodnes.³¹

Příprava dětí probíhala ve škole na několika úrovních. Nejprve děti nastoupily do prvního oddělení mateřské školy, které vedla Vlasta Šimáňová. Právě sem přicházely přímo z rodinného prostředí. Zde se naučily prvních cca 50 slov odezírat ze rtů, vyslovit je a přečíst. Přibližně po čtyřech měsících intenzivní práce byly děti schopny srozumitelně promluvit. Pro děti samotné, jejich rodiče i pedagogy jistě sváteční chvíle. Poté děti postoupily do druhého oddělení učitelky Anny Cejnarové. Jejich slovní zásoba se rozrostla cca na 100 slov a děti byly schopny napsat některá písmena. Tento druh mateřské školy nebyl tedy totožný s běžnou mateřskou školou, neboť už takto malé děti v omezené míře četly a psaly. Zároveň byl kladem důraz na rozvoj ostatních smyslů a byly vedeny k základním hygienickým návykům. Po mateřské škole následovala přípravná třída, která tvořila přechod k základní škole. V tomto období se děti měly naučit znát téměř všechny hlásky a být připraveny na školní činnost. Největší překážkou se v této době stává dětská paměť, jež je menší než u slyšících dětí, neboť neslyšící nemají sluchovou oporu. Děti musely zvládnout náročné zapamatování složitého postavení mluvidel, které je rozmanité u různých hlásek. Rovněž tak děti musely ovládat používání vzduchových proudů a mluvení bez kontroly sluchu. Tento složitý proces osvojování je dlouhodobý a trval celou školní docházku. Nedostatek sluchu byl u dětí nahrazován zrakem a hmatem. Žáci očima sledovali obraz rtů, postavení zubů a jazyka na osobě mluvícího a také na svém obraze v zrcadle. Hmatem na hrdle, na hrudi, na tvářích, na temeni hlavy a nose se učily vnímat pohyby mluvidel a na ruce před ústy sledovaly vzduchový proud. Postupným učením odezíráni se děti naučily mluvit a číst a postupně si, dle svých schopností, osvojily vzdělání od první do deváté třídy základní školy.

³¹ Osobní výpověď bývalých žákyň školy v Hoříčkách paní Vlasty Tocháčkové a paní Aleny Hološkové.

Shrneme-li všechny výše uvedené skutečnosti o škole v Hoříčkách a konfrontujeme-li je s tím, jaké možnosti měli pedagogové v době působení Jiřího Šimáně, ať se jedná o možnosti finanční či materiální, dojdeme k závěru, že výsledky výuky a péče o děti, byly vskutku mimořádné. Jak se však posléze ukázalo, ne pro všechny bylo vynaložené úsilí dostatečné a ne pro všechny bylo prioritou dobré jméno školy, nýbrž soukromé animozity. Osobou, která povznesla své osobní pocity nad zájmy školy, se stal ředitel Rudolf Grulich.³² Nabyl dojmu, že Jiří vystupuje tak, aby budil zdání, že školu vede sám a zastihuje tak osobu ředitele školy. Svou roli patrně sehrála i skutečnost, že Jiří nesouhlasil s tím, aby se do výchovných metod vměšovala manželka ředitele Grulicha, která byla ve škole zaměstnána jako kuchařka. Mezi oběma stranami došlo ke konfliktu, do kterého se, na ředitelově straně, vložila i zasloužilá spisovatelka Marie Kubátová. Spíše než o odborný šlo v tomto případě o konflikt ideologicko-politický. Nakonec vyvázl Jiří s disciplinárním potrestáním – zákazem služebního postupu a dalšího studia.³³ Byla tak zmařena snaha Jiřího vystudovat dálkově malířství a výtvarnictví a získat tak aprobaci k výuce výtvarné výchovy.

2.3 Poslední pedagogické působení

Od nástupu Jiřího Šimáně do školy pro neslyšící v Hoříčkách uplynulo 13 let a přišel rok 1973. Uplynulá léta byla naplněna jednak tvrdou prací vyžadující nezměrnou trpělivost, mnohými křivdami ze strany vládnoucího komunistického režimu a rovněž perzekucí osoby Jiřího Šimáně a jeho rodinných příslušníků, o které bude pojednáno v další části práce. I přesto však lze tuto dobu, z pracovního hlediska, považovat za relativně klidnou a jistě naplněnou. Bohužel jen do srpna roku 1973, kdy Jiří Šimáně obdržel dopis, ve kterém mu bylo oznámeno přesunutí na nové pracoviště ze služební potřeby.³⁴ S odvoláním na § 38 odst. 2 tehdejšího Zákoníku práce byl přeložen na Zvláštní učňovskou školu internátní (dál jen ZUŠI) v Chroustovicích nedaleko Hrochova Týnce, na pozici vychovatele. Do této školy byli přijímáni žáci s opožděným duševním vývojem z osmých a devátých tříd základních škol, kteří zde absolvovali učební obor zahradník či zámečnick. Jiří toto místo přijal a s ním i nedůstojné podmínky pro pedagoga jeho

³² Archiv rodiny Šimáně, Brožura k výroční 90 let založení školy v Hoříčkách, rok vydání 1971, s. 2.

³³ Osobní výpověď paní Dagmar Šimáněové.

³⁴ Archiv rodiny Šimáně, Dopis VčKNV o přeložení na nové pracoviště ze služební potřeby ze dne 23. srpna 1973.

formátu. Aby dorovnal svůj nízký příjem, pracoval na směny, přebýval v nevytopené místnosti a domů za rodinou dojížděl jednou za čtrnáct dní. Působení na internátní škole v Chroustovicích však nemělo mít dlouhého trvání. Již v červnu roku 1974 s ním byl opět rozvázán pracovní poměr podle § 46 odst. 1, písm. e Zákoníku práce z následujícího důvodu ocitovaného z obdržení dopisu: „nesplnění požadavků kladených na práci vyplývající z pracovního poměru, neboť jste narušil socialistický řád a ztratil důvěru potřebnou k zastávání dosavadního význačného místa vychovatele ZUŠI“. V odůvodnění výpovědi je uvedeno, že byly dodatečně zjištěny skutečnosti, které byly, podle pracovního řádu, v rozporu s požadavky na vychovatele. Jiřímu bylo v odůvodnění otevřeně vytýkáno působení na pozici skautského vedoucího, a to již od roku 1968, a byl obviněn, že rozbil Pionýrskou organizaci (dále jen PO) v České Skalici. Byl nařčen z útoku na PO a to i v době po sloučení PO s Junákem, ke kterému došlo v roce 1970.³⁵ Tyto skutečnosti měly otrástit důvěrou, která byla z hlediska celospolečenských zájmů vyžadována od výchovných pracovníků v socialistických školách. Zcela otevřeně bylo v dopise napsáno, že Jiří Šimáně již nebude nadále zaměstnán v žádném výchovném ani vzdělávacím zařízení, a to ani po přeškolení na jiné, třeba i manuální zaměstnání, neboť by všude přišel do styku s mládeží. Jaromír Pilař, který dopis jménem odboru školství Východočeského krajského národního výboru v Hradci Králové (dále jen VČKNV) podepsal, dále vyjádřil obavy z toho, že působení Jiřího na mládež by nebylo nadále v souladu se zásadami socialistické výchovy. Jiří se proti rozvázání pracovního poměru odvolal ke Komisi pro pracovní spory při odboru školství VČKNV v Hradci Králové. Komise v čele s předsedou Zdeňkem Odehnalem mu však odpověděla, že odbor školství VČKNV odmítl jednat před komisí o smíru, a proto je další jednání bezpředmětné.³⁶ Komise nabídla Jiřímu možnost napadnout ukončení pracovního poměru u soudu, Jiří však tuto možnost nevyužil a uzavřel tak kapitolu svého oficiálního působení na pozici pedagoga.

³⁵ Archiv rodiny Šimáně, Dopis VČKNV Hradec Králové o výpovědi ze služebního poměru ze dne 24. června 1974.

³⁶ Archiv rodiny Šimáně, Dopis Komise pro pracovní spory při odboru školství VČKNV v Hradci Králové ze dne 30. září 1974.

3 Životní láska – skauting

3.1 Jiří Šimáně – skaut tělem i duší (činnost skautského vedoucího)

Jiří Šimáně se s junáckou organizací setkal poprvé, když mu bylo devět let. V té době také přijal svou skautskou přezdívku Šíp. Jak již bylo uvedeno výše, bylo to setkání, které ovlivnilo další směřování jeho života. Činnost a působení v Junáku se stala Jiřímu doslova osudná, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu slova. Co však vedlo Jiřího, aby zasvětil svůj život junácké organizaci? Byla to bezesporu jeho povaha, nezdolná zásadovost, životní hodnoty, organizační talent, neutuchající snaha předávat dál získané vědomosti a také slova obsažená ve skautském slibu, který zní: „*Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:*

- *sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,*
- *plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,*
- *duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním“.*³⁷

Všichni členové Junáka, kromě toho, že jsou povinni respektovat poslání, metody a principy skautského hnutí, mají také povinnost složit skautský slib a řídit se jím. Jiří Šimáně tento slib složil a svému slibu také v maximální míře dostál. Od počátku svého působení ve skautské organizaci se choval tak, aby vždy dodržel její principy a poslání. Skautské hnutí je založeno na těchto třech základních principech, obsažených rovněž v jeho stanovách:

- 1) „*povinnost k Bohu, chápána jako povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální“*
- 2) „*povinnost vůči ostatním, chápána jako věrnost své vlasti, která je v souladu s úsilím o mír, o vzájemné pochopení a spolupráci mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami, je pojata jako závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazovaná bližním a přírodě“*
- 3) „*povinnost vůči sobě, chápána jako odpovědnost za rozvoj sebe sama“.*

³⁷Z internetových stránek Stanovy Junáka – svazu skautů a skautek ČR, dostupné z: http://dakota.skautkostelec.cz/skautska_stezka/skauting/stanovy.htm.

Tyto principy jsou rozvedeny také ve skautském zákonu, který zní:³⁸

„1. Skaut je pravdomluvný.

2. Skaut je věrný a oddaný.

3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.

4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.

5. Skaut je zdvořilý.

6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.

7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.

8. Skaut je veselý myslí.

9. Skaut je hospodárny.

10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích“.

Dívky a ženy, členky Junáka, používají znění v ženském rodě. Složením skautského slibu a dodržováním skautského zákona vyjadřují skauti a skautky svůj vybraný životní styl a hodnotový systém.

Výše uvedené zásady a principy společně s metodou učení se prostřednictvím her a praktických činností byl styl práce s dětmi, ve kterém se Jiří Šimáně našel, kterému věřil a kterého se nehodlal vzdát, a to ani přes mnohá úskalí, která s sebou přinášel. Jiří působil na pozici okresního velitele Junáka v Náchodě a pro své svěřence ve skautských družinách vymýšlel řadu her a také odborných zkoušek, které děti v malých skupinách skládaly, a za něž poté dostávaly stupně odbornosti a diplomy.³⁹ Zkoušky byly vymyšleny za účelem učení se samostatnosti a zálesácké praxi, zvládnutí čtení v mapách či hospodaření s penězi. Sám vybíral místa konání skautských táborů, každý tábor organizačně připravoval a ke každému sepisoval podrobný denní program. Rovněž na tábory

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Viz. kapitola 3.1.7 Odborné zkoušky skautů a skautek.

chystal dětem zvláštní táborové zkoušky, jako byla například Zkouška Poutníka slunce skládaná na táboře Na sluneční zátoce.⁴⁰ Nejprve děti utvořily skupiny dvou nebo tří chlapců či dívek ve věku od dvanácti let. Ve skupině mohl být jeden začátečník. Zkušení mohli pracovat i zcela samostatně. Skupina si určila trasu svého putování podle mapy. Na trase našla vhodné místo na táboření a udala dobu, kdy se na místo pravděpodobně dostaví. Každá skupina si musela založit Deník Poutníka slunce, v němž své putování podrobně popisovala. Cestu zaznamenala do plánu a zakreslila pochodovou trasu. Od vedoucího tábora si děti vyzvedly obnos na nákup potravin na celý den kromě večere. Po skončení putování odevzdaly zbylou částku včetně vyúčtování. Odchod z tábora se konal ve tři hodiny ráno. Poté proběhlo pozorování východu slunce. V průběhu dne děti pozorovaly slunce ještě v devět hodin, ve dvanáct hodin a v patnáct hodin. Měly za úkol vypočítat, kam v tu dobu míří stíny stromů a určit světové strany. Rovněž musely poslouchat zvuky okolo sebe a zaznamenat kdy a jakým způsobem se probouzí příroda, například zvuky prvních ranních ptáků, kdy osychá rosa, či se rozvíjejí první květy. Všimly si také prvních zvuků způsobených člověkem, například zvuky prvních strojů, dopravních prostředků apod. Sbíraly také různé přírodniny, ze kterých vyráběly drobné předměty, které po skončení zkoušky předkládaly. Skupina po cestě také musela vykonat dobrý skutek a zaznamenat jej. Během putování si každá skupina našla tábořiště pro odpočinek, kde si musela uvařit oběd o dvou chodech. Po příchodu do tábora, nejpozději do 18 hodin, skupiny dopisovaly své deníky a odevzdávaly je vedoucímu tábora. Další, pokročilejší skautskou zkouškou, kterou Jiří pro děti vymyslel, byla zkouška Poutník měsíce. Opět ji skládaly skupiny dvou nebo tří chlapců či dívek ve věku minimálně 12 let. Jednalo se o zkoušku, která se konala v noci. Skupiny si zvolily vhodné místo k pozorování, kde si zřídily ohniště. Z tábora odcházely v osm hodin večer, aby se na svá pozorovací místa stačily dostavit do deseti hodin. Zde potom za použití buzoly sledovaly chod Měsíce a jeho polohu vzhledem ke svému místu, a to v deset hodin, v jedenáct hodin a o půlnoci. Dále sledovaly a zaznamenávaly otáčení Země vzhledem k souhvězdím Malého vozu, Velkého vozu, Cassiopei a Labutě, a to v jedenáct hodin a v jednu hodinu ráno. O půlnoci rozdělaly děti oheň, uvařily čaj a oheň udržovaly alespoň

⁴⁰Archiv rodiny Šimáně, Deník poutníka slunce vypracovaný panem Miličem Šimáně pod skautskou přezdívkou Delfín.

jednu hodinu. Dalším úkolem bylo složit krátkou báseň, písničku nebo napsat vyprávění o Měsíci. Po příchodu do tábora mohly také vytvořit kresbu na zadané téma. Během zkoušky si skupiny vedly záznamy o zvucích noční přírody do deníku, kam také popsaly svítání. Od jedné do tří hodin ráno děti odpočívaly pod hvězdnou oblohou. V šest hodin ráno se skupiny vrátily do tábora, kde odevzdaly své deníky vedoucímu tábora. Obě tyto zvláštní skautské zkoušky byly skládány na skautských táborech od roku 1968.⁴¹

3.1.1 Z historie českého skautingu

Počátek českého skautingu klademe do roku 1911, kdy se profesor Antonín Benjamin Svojsík⁴² vydal do Anglie, aby se zde seznámil s novinkou mimoškolní výchovy – skautingem. Profesorovi Svojsíkovi skauting doslova učaroval a po návratu zpět domů se s obrovským nadšením rozhodl rozšířit tuto činnost i v českém prostředí. Začal překladem knihy *Scouting for boys* od Roberta Baden-Powella. Ještě v létě téhož roku zkusil uspořádat pokusný pobyt pro několik studentů žižkovské reálky, aby si ověřil získané teoretické poznatky v praxi. Pobyt se velmi vydařil a Svojsík, povzbuzen tímto úspěchem, navštívil významné osobnosti jako např. Tomáše Garrigue Masaryka, Karla Kramáře, Aloise Jiráska, aby je získal jako podporu pro šíření skautingu u nás. Svojsíkovým velkým přáním bylo, aby se skautské hnutí stalo součástí Sokola, ovšem představitelé Sokola Svojsíkův zájem nesdíleli, a tak nezbylo než hledat zázemí jinde. Podařilo se to v rámci Svazu českých spolků a přátel pro tělesnou výchovu mládeže v Praze, kde skauti vytvořili svůj skautský odbor. Později, 15. června 1914, založil samostatný skautský spolek Junák – český skaut, jehož prvním starostou se stal pražský hygienik dr. Čeněk Klika. Svojsík se rovněž snažil nalézt český ekvivalent anglického slova „skaut“. Sám navrhoval výraz „Chodové“, mezi další návrhy patřili „Zvědové“, „Stopaři“ či také „Kozáci“. Nakonec se ujal nápad Františka Bílého – slovo „Junák“. Netrvalo dlouho a v roce 1912 se uskutečnil první tábor českých skautů, jehož průběh zaznamenal A. B. Svojsík v knize *Den v táboře junáků*. I přesto, že se toho roku příliš nevydařilo počasí, byl

⁴¹ Těchto táborů se účastnily také děti Jiřího Šimáně, které byly rovněž skauty. Dcera Dagmar používala skautskou přezdívku Srna získanou díky svým velmi dobrým atletickým výkonům. Syn Milič používal skautskou přezdívku Delfin, neboť byl velmi dobrým plavcem.

⁴² Profesor Antonín Benjamin Svojsík (5. září 1876 Praha – 17. září 1938 Praha) pedagog, zakladatel a propagátor skautingu v českých zemích. Původním jménem Antonín František, přezdívku Benjamin získal během svého členství v Českém německém kvartetu.

Svojsík s průběhem tábora spokojen a vykročil na další cestu šíření skautského hnutí.

3.1.2 Skauti a říjen roku 1918

Dne 18. října 1918 byla v Paříži vydána Washingtonská deklarace čili prohlášení československé nezávislosti exilovou vládou, podepsané jejím předsedou Tomášem Garrigue Masarykem, Milanem Rastislavem Štefánikem a Edvardem Benešem. Dne 28. října 1918 se jako lavina rozšířily zprávy o tom, že Rakousko-Uhersko přijímá podmínky míru, které mimo jiné obsahovaly i uznání nezávislosti národů Rakouska-Uherska, což si obyvatelé Čech a Moravy vyložili jako uznání státní nezávislosti. Začala se šířit vlna spontánního nadšení, lidé vyšli do ulic, strhávali znaky habsburské monarchie a oslavovali nezávislost českého národa. Představitelé Národního výboru československého (dále jen Národní výbor) převzali do svých rukou důležité státní úřady a ještě téhož dne večer přijal Národní výbor svůj první zákon - Zákon o zřízení samostatného státu československého.⁴³ Ani skauti v této bouřlivé době nezůstávali stranou. Tehdejší starosta skautského hnutí Josef Rössler-Ořovský⁴⁴ nabídl Národnímu výboru pomoc skautů. Nabídka byla vyslyšena a skauti pomáhali konat strážní službu, kdy dnem i nocí hlídali důležité objekty a budovy. Nejvýraznější skautská pomoc však spočívala v tzv. skautské poště, přes kterou doručovali skauti zprávy mezi Národním výborem a novými státními úřady. Bylo zřízeno velitelství skautské služby z vůdce A. B. Svojsíka, druhého vůdce E. Roubala a starosty J. Rösslera-Ořovského se sídlem na Sřteleckém ostrově. Celkem měli skauti osm stanovišť pošty a rovněž hlídky na všech pražských radnicích. Skauti doručovali zásilky oblečení do skautských krojů a byli vybaveni legitimací Národního výboru, což je opravňovalo ke vstupu na mnohá důležitá místa. Zásilky doručovali pěšky, tramvají, na kole či na motocyklu. Pro skautskou poštu byly vydány dvě známky a vlastní korespondenční lístek. Na tiskopisy a korespondenční lístky se lepily modré známky v hodnotě 10 haléřů, na dopisy a telegramy známky červené v

⁴³ První zákon nově vzniklého Československa vydaný dne 28. října 1918. Autorem textu zákona se stal JUDr. Alois Rašín.

⁴⁴ Josef Rössler-Ořovský (29. června 1869 – 17. ledna 1933) diplomat, sportovec a sportovní organizátor. Spolupracoval při zakládání mnoha sportovních svazů. Díky jeho úsilí (spolu s Dr. Jiřím Guthem-Jarkovským) se čeští sportovci zúčastnili letních olympijských her 1912 ve Stockholmu jako samostatná země. V zimě roku 1887 založil ski-klub, první lyžařský klub v Evropě mimo území Skandinávie. Byl členem nejstaršího českého filatelistického klubu (Českého klubu filatelistů). Zemřel ve věku 63 let, je pohřben na Vyšehradském hřbitově v Praze.

hodnotě 20 haléřů. Zásilky byly opatřovány také razítkem s písmeny NV (Národní výbor) nebo razítkem s nápisem Pošta skautů Praha 1918, kam se ručně vypisoval datum. Nasazení a nadšení skautů bylo obrovské a svou naprostou spolehlivostí a oddanou službou pomohli skauti nemalou měrou naší nové vznikající republice. Rovněž tak ovšem pomáhaly i skautky. Některé z nich pracovaly jako úřednice, telefonistky nebo tlumočnice zahraničních delegací. Jiné šily v Obecním domě československé kokardy pro policisty a důstojníky. Náčelní skautek a dlouholetá členka Vlasta Koseová⁴⁵ po letech vzpomínala na činnosti skautek v říjnu 1918 těmito slovy: „Naše práce byla drobná, pomíjející, ale její cena byla v naší skautské pohotovosti“. Dne 25. listopadu 1918 byla skautská pošta zastavena. Obnovena byla ještě na jediný den, a to sice 21. prosince 1918, kdy se po letech vracel z exilu Tomáš Garrigue Masaryk. Známky skautské pošty byly v tento den opatřeny přetiskem „*Příjezd presidenta Masaryka*“.

3.1.3 Doba pilné práce

Skončil rok 1918, euforie z nové republiky pomalu opadala a začala doba běžné rutinní práce. Nejinak tomu bylo i mezi skauty. Svou pomocí během bouřlivého podzimu 1918 se dostali do povědomí obyvatel, kteří o skautském hnutí předtím mnohdy ani nevěděli. Získali si respekt a uznání a zároveň také mnoho nových členů. Děti a mladí lidé se vzhledli ve starších skautech a vzali si je za své vzory. Protože chtěli být jako oni, vznikla celá řada skautsky založených organizací. Pro A. B. Svojsíka to bylo jistě dobrá zpráva, avšak i nemalé starosti, neboť nově vzniklé organizace byly značně roztříštěné. A to nebyla představa, která by zakladateli skautingu vyhovovala, a tak začal pracovat na jejich sjednocení. Dne 7. června 1919 byl na valném sjezdu ustanoven Svaz junáků – skautů republiky Československé (dále jen SJS RČS). Založení svazu bylo oficiálním aktem, o němž bylo informováno i mezinárodní skautské ústředí. T. G. Masaryk byl požádán, aby se stal patronem nového svazu. Prezident přijal a 9. května 1920 předal na Pražském hradě představitelům SJS RČS nový vyšíváný prapor. Následujících deset let pokračovala neúnavná práce A. B. Svojsíka i dalších na budování skautského hnutí a výchově mladých skautů.

⁴⁵ Vlasta Koseová, rozená Štěpánová (21. května 1895 Praha – 29. září 1973 Praha), zakládající členka českého dívčího skautingu a držitelka skautských vyznamenání Junácký kříž, Stříbrný trojlístek, Stříbrná rybka a Odznak Skautské lásky.

Svojsík pilně psal další a další publikace, mimo jiné také příručku „Výchova občana republiky skautováním“. První velkou prověrkou SJS RČS byly Národní skautské slavnosti u příležitosti oslav prvního desetiletí českého skautingu. Vrcholem byl průvod 7000 skautů a skautek z celé republiky Prahou. V roce 1922 se v Paříži konala mezinárodní skautská konference, A. B. Svojsík byl zvolen do devítičlenného Světového výboru. V průběhu následujících let různě vznikaly a zase zanikaly drobnější organizace, jediná z nich zůstávala stabilní, a to Svojsíkův Svaz junáků – skautů RČS. K nejslavnějším okamžikům československého skautingu v předválečném období patří Tábory slovanských skautů a skautek, nazývané též Slovanské jamboree.⁴⁶ Konaly se ve dnech 28. 6. - 2. 7. 1931 v Praze. Předehrou se jim stala Skautská výstava v Hodačově dvoraně paláců. Výstavu zahájil tehdejší ministr zahraničí a starosta Svazu junáků-skautů republiky Československé (dále jen Svaz junáků-skautů RČS) Dr. Edvard Beneš a těšila se velkému zájmu veřejnosti. Pravou kapsu krojové košile tehdejších skautů a skautek zdobil odznak s lilií a portrétem Antonína Benjamina Svojsíka doplněný slovanskou trikolorou. Opravňoval k volnému vstupu do prostoru tábora, na výstavu a na stadion. Na Tábory slovanských skautů se sjelo cca 15 000 účastníků z různých zemí, např. z Polska, Jugoslávie, Litvy, Anglie, Francie, Lotyšska, Rumunska, Rakouska a Maďarska. Mezi nejatraktivnější části setkání patřilo třicet ukázkových táborů v přilehlé Stromovce. Každá župa měla svůj vlastní malý tábor. Tento nápad se velmi ujal a všechny župy se předháněly v důmyslnosti a vynalézavosti. Valašská župa měla např. místo stanů malé valašské domečky. Na místě vůdcovského stanu stála Rychta, která se tak zalíbila řediteli Mezinárodní skautské kanceláře Hubertu S. Martinovi, že odřekl ubytování v hotelovém pokoji a ubytoval se právě v Rychtě. Nejokázalejší akcí Táborů slovanských skautů byl průvod Prahou. Poblíž kostela Sv. Ludmily na Vinohradech se shromáždily tisíce skautů a skautek. Průvod prošel Václavským náměstím, kolem Národního divadla, přes Karlův most až na třetí nádvoří Pražského hradu. Na stadionu se poté odehrávaly sportovní turnaje, závody, hudební představení a slavnostní akce. U příležitosti tohoto jamboree bylo vydáno slavnostní číslo Skauta-Junáka, pamětní

⁴⁶ Jamboree je velké skautské setkání pořádané na národní nebo mezinárodní úrovni. Slovo jamboree vymyslel sir Robert Baden-Powell. Údajně se jedná o složeninu ze svahilského přátelského pozdravu jambo a slova corroboree z domorodých australských jazyků, které znamená „slavnostní setkání“. Možných etymologií slova je více. Dle různých názorů pochází z hindštiny, svahilštiny nebo z jazyků původních obyvatel Severní Ameriky.

odznak, plakety a pohlednice. Pošta používala strojní propagační razítko. Každý den akce vycházel Hlasatel Táborů slovanských skautů. Za československé skauty Tábory organizačně zajišťoval starosta Vojtěch Vladimír Klecanda (legionář, československý důstojník a generál) a župní zpravodaj Sláva Řehák. Poprvé se zde představili katoličtí skauti a svůj tábor měli na břehu Vltavy také vodní skauti. První Slovanské jamboree bylo první akcí takto velkého rozsahu a za mezinárodní účasti. Druhé a také poslední Slovanské jamboree se konalo v roce 1935 v Polsku. Další Slovanská jamboree se již nekonala, neboť začala druhá světová válka. Představitelé československého skautingu zažádali o možnost uskutečnit v Československu čtvrté světové jamboree v roce 1933. Naneštěstí liknavost úřadů tuto snahu zhatila. Příležitosti se chopili maďarští skauti, kteří uspořádali jamboree u městečka Gödöllő.⁴⁷ Na tomto setkání byl zaveden neoficiální jazyk, tzv. jamborština, jež spočívá ve veselém úsměvu. Symbolem jamboree se stal bílý jelen, který měl symbolicky znázorňovat čistý duch skautingu přeskakující všechny překážky, zvláště v těžké předválečné době. Jako vzpomínka na Tábory slovanských skautů zůstala dodnes na území Prahy jedinečná památka. Jedná se o srub, jimž se na Táborech prezentoval pražský oldskautský klub Přátelé vavry. Po ukončení akce byl srub rozebrán a znovu postaven na Libeňském ostrově při dolním toku Vltavy. Přátelé vavry si zde pronajali pozemek pro svou klubovnu a sportoviště. Když byla tato klubovna v roce 1932 slavnostně otevírána, byl mezi vzácnými hosty také náčelník Svazu Antonín Benjamin Svojsík. Ten zde nedaleko srubu zasadil stříbrný smrček jako poděkování oldskautům za jejich věrnost a bohatou činnost propagující skauting. Slavný srub stojí na Libeňském ostrově dodnes, i přesto, že byl v roce 2002 značně poškozen povodněmi. Svojsíkův stříbrný smrk také stojí dodnes a je již hodně přes patnáct metrů vysoký.

3.1.4 Zlé časy a válka

Ve třicátých letech nastalo krátké období zlatého věku skautingu a nejinak tomu bylo i v Československu. I přes hospodářskou krizi, růst nezaměstnanosti a další nepříznivé, především ekonomické okolnosti, rostl počet členů. Československý svaz junáků – skautů tehdy čítal na 65 000 skautů a skautek. Naneštěstí toto období netrvalo dlouho, skautskému hnutí nebylo dopřáno, aby

⁴⁷ Maďarské město ležící cca 30km severovýchodně od maďarského hlavního města Budapešti.

mohlo dál v klidu vyvíjet svou činnost. Mračna nad Evropou se začala stahovat, skautská hnutí v zemích spřátelených s Německem byla zrušena, v Německu pak místo skautů nastoupila Hitler-Jugend. Krutou ranou českému skautingu se stala smrt A. B. Svojsíka, jenž zemřel 17. září 1938 a je pochován na Vyšehradském hřbitově.⁴⁸ Nedožil se již toho, že v prosinci téhož roku ukončil SJS RČS svou činnost, aby se sloučil s Junáky volnosti, Katolickými skauty a Švehlovými junáky. Skauti se spojovali, aby se stali silnějšími a vzájemně sebe i ostatní podpořili v neradostné době Protektorátu Čechy a Morava. Na Slovensku pak místo skautů nastoupila Hlinkova Garda. Začala válka a skauti v napadených zemích přešli do ilegality nebo odešli do zahraničí. 11. července 1940 rozešlo Gestapo část skautských táborů a zabavilo skautský majetek. 4. listopadu 1940 vešlo v platnost nařízení Karla Hermanna Franka o rozpuštění Junáka a ukončilo tak zatím nejdelší období skautingu u nás. Nicméně nebyli by to skauti, aby se i v době války nesnažili být ku prospěchu. Pomáhali partyzánům, válečným uprchlíkům či zajatcům, kteří se schovávali před nacisty. Tisíce skautů i skautek bojovaly proti okupantům v zahraničních armádách. Bohužel mnozí z nich se konce války nedožili, zemřelo asi na 600 skautů a skautek. Byl mezi nimi např. skaut Jan Kubiš, jeden z atentátníků na Reinharda Heydricha. Dokonce ještě v posledních hodinách války, dne 23. 4. 1945, byli za svou odbojovou činnost popraveni ostravští skauti Quido Němec, Otto Klein, Milan Rotter, Vladimír Pach a Vladimír Čermák.⁴⁹ K uctění jejich památky konají při výročí jejich smrti skauti i neskauti výpravu na horský vrch Ivančeva v Beskydech, aby přiložili kámen na jejich kamennou mohylu.

3.1.5 Po válce

Válka skončila a Junáci, i přes bolestné ztráty, opět obnovili svou činnost. Však jich jistě bylo zapotřebí při likvidaci válečných škod. Začala nová éra Junáka, po několika měsících měl již více než 250 000 členů. Hned první poválečné léto se konala celá řada táborů. I zde byla hlavní náplní poválečná pomoc, skauti pracovali na polích, pomáhali při žních i v lesích. Obrovské úsilí

⁴⁸ V létě roku 1938 odjel A. B. Svojsík do Ruska, aby se seznámil s výchovou ruské mládeže. Chtěl také poznat nové směry v ruské tělovýchově. Těžce nesl únavu, kterou přinášelo nepohodlí cesty, stejně jako nezvyklou stravu a úmorná vedra. Domů se vrátil 2. srpna 1938. Za týden ulehl s horečkami způsobenými streptokokovou nákazou. 17. září 1938 v 9 hodin ráno zemřel.

⁴⁹ RICHARD SOBOTKA. *Statečná srdce*. Praha: Tiskové a distribuční centrum Junáka, 2006. ISBN 80-86825-12-4.

věnovali pomoci zpuštěnému pohraničí. V únoru 1946 se uskutečnil II. Junácký sněm a byl oficiálně ustanoven Československý junák. Na sněmu byl zvolen starostou JUDr. Velen Fanderlik,⁵⁰ náčelníkem RNDr. Rudolf Plajner⁵¹ a náčelní Vlasta Koseová. Junáci se snažili být co nejvíce prospěšní republice, a proto vyhlásili Junáckou dvouletku. Začala vycházet rovněž celá řada časopisů jako např. Junák, Činovník, Slovenský junák, Skautka, Junák hlásí a Kapitánská pošta. Velmi dynamicky se začala rozvíjet mezinárodní spolupráce mezi Junákem a skautskými organizacemi v zahraničí. Československo přivítalo hned několik vzácných návštěv, např. ředitele mezinárodní skautské kanceláře J. S. Wilsona či manželku zakladatele skautingu a světovou náčelní skautek lady Baden-Powell. Konala se také řada mezinárodních setkání a táborů a činnost skautů a junáků opět nabírala na síle. Světovou událostí roku 1947 bylo první poválečné Jamboree de la Paix, v překladu Jamboree míru, na kterém se ve francouzském Moissonu⁵² sešel rekordní počet účastníků, a to 25 000 skautů a skautek. Z Československa byl vypraven zvláštní vlak s dodnes nepřekonaným počtem našich účastníků v počtu 500 skautů a skautek. Představitelé českého Junáka se stali významnými činovníky mezinárodních skautských organizací. Velen Fanderlik se stal členem mezinárodního skautského výboru, podobně jako A. B. Svojsík ve dvacátých letech. Vlasta Koseová byla dokonce zvolena místopředsedkyní světového výboru skautek. Řízením osudu však československým Junákům opět nebylo dopřáno delšího radostnějšího období. Krize začala na přelomu let 1947/1948 jako odezva na celospolečenskou politickou situaci. Junák byl začleněn do Svazu československé mládeže (dál jen SČM). Členství v SČM bylo pro činovníky

⁵⁰ JUDr. Velen Fanderlik (11. února 1907 Praha – 2. února 1985 Britská Kolumbie, Kanada) zakladatel skautingu v Brně, advokát, zástupce Československa v mezinárodní komisi pro potrestání válečných zločinců v Norimberku. Skautovat začal se svým bratrem Milotou roku 1919 v Brně během studií na právnické fakultě. Před druhou světovou válkou organizoval lesní školy a psal skautské příručky. Po nacistické okupaci v roce 1939 uprchl do Francie a Anglie, kde pracoval v dělostřelectvu a také jako právník a vyšetřovatel u Organizace spojených národů při objasňování vojenských zločinů. V roce 1946 byl zvolen starostou Junáka. O rok později se vrátil do Československa, odkud v roce 1948 znovu emigroval nejprve do Německa, poté do Anglie a nakonec se usadil v Kanadě. V roce 1949 byl zvolen starostou československých exilových skautů. Nejen za to byl v roce 1952 odsouzen k trestu smrti in absentia.

⁵¹ RNDr. Rudolf Plajner (5. dubna 1901 Brno – 23. Června 1987 Luky pod Medníkem) v roce 1916 vstoupil do skautské družiny, kterou vedl Jiří Wolker. Vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy. Po absolvování instruktorského kurzu branné výchovy byl na žádost Ministerstva národní obrany povolán k propagaci a zintenzivnění výuky branné výchovy na školách a ve skautských oddílech. Za války byl opakovaně zatýkán Gestapem. V době komunistického režimu byl perzekuován a byla mu zakázána činnost s mládeží. Obdržel celou řadu skautských i neskautských vyznamenání.

⁵² Šesté světové skautské jamboree konané ve dnech 9. – 20. srpna 1947.

povinné. Později začala Junák vytlačovat Pionýrská organizace. Junák byl odsouzen k zániku, ke kterému došlo v roce 1950. V té době již probíhaly soudní procesy s mnohými skauty, kteří byli obviněni ze špionáže a v mnoha případech odsouzeni k pobytu ve vězení.⁵³ Československý Junák však dokázal znovu, tentokrát již potřetí, povstat. A sice po roce 1968 v období tzv. Pražského jara. Junáci tak znovu ukázali, že mají opravdu nezlomného ducha a začali psát novou moderní historii československého a později českého skautingu. První skupiny pracující podle skautských metod se začaly objevovat již v polovině šedesátých let. Oficiálně zahájil Junák znovu svou činnost 29. března 1968 shromážděním ve velkém sále Domoviny v Praze Holešovicích. Na závěr jednání obnovil náčelník Rudolf Plajner jménem všech členů slib věrnosti republice. Dne 20. června 1968 vyšlo propagační číslo časopisu Skaut-Junák, jehož redakce sídlila ve vojenském stanu na Letenské pláni. Číslo vyšlo v nákladu 180 000 výtisků a bylo rychle rozebráno. O prázdninách téhož roku se také konala celá řada skautských táborů. Činnost junáckých organizací trvala i po obsazení Československa armádami zemí Varšavské smlouvy ovšem ne zcela plnohodnotně a za cenu mnohých ústupků. Proti okupaci vystoupilo 28. 8.1968 veřejně vedení Junáka. Po srpnových událostech se junáci podíleli na akci „Služba vlasti“, během které pomáhali odstraňovat nejen škody vojenské agrese, ale také při sběru odpadů, pomáhali dětským domovům či seniorům. V listopadu 1968 se ve Smetanově síni Obecního domu konal III. junácký sněm. Do čela Junáka byl zvolen JUDr. Antonín Sum, náčelníkem RNDr. Rudolf Plajner a náčelní Vlasta Macková. Sněm bez výhrad přijal zásady programu socialistické výchovy mládeže v duchu marxismu-leninismu a přihlásil se k politice KSČ. Koncem roku měl Junák přibližně 50 000 členů, nesměl však žádat o členství ve světových skautských organizacích, ale naopak musel být členem Sdružení organizací dětí a mládeže (dále jen SODM). Rok 1969 byl na junáckou činnost poměrně bohatý, i přes ne zrovna příznivou celospolečenskou atmosféru. V únoru 1969 byla založena tradice Zimního přechodu Brd. První skautský přechod Brd, který se uskutečnil 8. února 1969, se stal demonstrací nesouhlasu se sovětskou okupací naší vlasti. Zúčastnilo se ho tenkrát 1 300 skautů a skautek a každoroční tradice pochodu se udržela přes celou normalizaci až do současnosti. Poslední, 46. ročník přechodu se uskutečnil dne

⁵³ LEŠANOVSKÝ Karel. *Se štítem a na štítě*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2000, 279 s. ISBN 80-238-5630-8.

24. ledna 2015. Účastníci absolvují přechod, podobně jako v minulosti, oblečení do skautského kroje a s sebou si přinášejí tzv. brděnky. Jedná se o malá autorská dílka, která se stávají upomínkou na přechod. Brděnky si účastníci sami vyrábějí, vyměňují si je mezi sebou a stávají se také předmětem zájmu sběratelů. Další tradicí, která se zrodila v dubnu roku 1969, je Georgiáda v Uhříněvsi. Jedná se o pochod skautských oddílů s prapory městem a poté následují hry a soutěže ve zručnosti, výrobě uzlů, šifrování či běhu na překážkové dráze. Den a místo konání pro tuto akci nebylo vybráno náhodně. 24. dubna⁵⁴ slaví skauti celého světa svůj svátek – Mezinárodní den skautů a skautek. Patronem všech skautů je Svatý Jiří, kterého má obec Uhříněves ve svém znaku. Rok 1969 byl také bohatý na skautské tábory, uskutečnilo se jich cca 1500. Tábory pro děti se konaly v první polovině prázdnin, v srpnu poté proběhly tábory pro dospělé, tzv. Lesní školy. Během 19. Lesní školy a 1. instruktorské lesní školy se zdokonalovalo cca 400 vůdců a vůdkyň. Proběhla také celá řada činovníckých kurzů.

3.1.6 Od roku 1970 po současnost

Rok 1970 bývá někdy označován jako rok „samorozpuštění“ Junáka. Toto označení vychází z výše uvedené skutečnosti o přijetí zásad programu socialistické výchovy mládeže, který byl schválen ústřední radou Junáka na III. junáckém sněmu již na konci roku 1968, čímž Junák sám přispěl ke svému převedení do Socialistického svazu mládeže (dále jen SSM). Skauti, kteří s tímto postojem nesouhlasili, považovali konání ústřední rady za sebedehonestující a kolaborantské, a jako výraz svého nesouhlasu vydali prohlášení Syrix. Prohlášení obsahovalo mimo jiné i materiály z jednání vrcholných orgánů Sdružení organizací dětí a mládeže, z nichž bylo zřejmé, že o konci Junáka bylo již v zásadě rozhodnuto.⁵⁵ Ústředí Junáka, skládající se v té době téměř výhradně ze členů komunistické strany, sice tvrdilo, že junácké oddíly budou mít v nové organizaci zvláštní postavení, což však nemělo být pravdou. Až do změny politické a společenské situace v roce 1989 přečkaly některé junácké organizace

⁵⁴ 24. duben je jedním ze dvou významných skautských svátků. V některých zemích se svátek sv. Jiří slaví již 23. dubna. Protože se v českých zemích v tento den slaví svátek sv. Vojtěcha, byl svátek sv. Jiří zařazen o den později na 24. dubna. Druhým významným skautským svátkem je 22. Únor, na který připadají narozeniny manželů Baden-Powellových.

⁵⁵ Z rozhovoru pracovníka Ústavu pro studium totalitních režimů Jana Cholínského s Jiřím Zachariášem o dějinách českého skautingu v době komunismu a jejich odrazu po listopadu 1989, strana 3.

téměř výlučně v ilegalitě, a to především ve velkých městech jako v Praze, Brně či v Ostravě. V menších městech byla situace pro skauty o něco těžší. Některé z nich tedy využívaly krytí v jiných organizacích, jako byl například Československý svaz tělesné výchovy (dále jen ČSTV), Československý červený kříž (dále jen ČČK), Turistické oddíly mládeže (dále jen TOM), Svaz pro spolupráci s armádou (dále jen SVAZARM), Československý svaz ochránců přírody (dále jen ČSOP, původně TIS). V některých případech se junáci kryli i samotnou PO, a to zejména v tzv. místních skupinách ustanovovaných mimo základní školy. Určitá část skautských oddílů přešla do PO zcela oficiálně. Členové oddílů působících v ilegalitě či skrytě pořádali pro své členy příležitostně různé akce, které sloužily jako spojníky mezi bývalými skautskými oddíly. Byl to například každoroční turnaj v mapování či ve hře lakros, budování a údržba vodních pramenů a studánek v brdských lesích. Byly pořádány rovněž tábory pro děti, kde vedoucí dětských oddílů pracovali na základě skautských metod, jen nesměli nosit skautské odznaky a kroje. Někteří skauti pevně věřili, že dříve či později dojde ke znovuoživení skautské organizace a jejích původních hodnot. Věřili tomu a v této víře začali také vydávat samizdatový časopis ČIN.⁵⁶ První číslo časopisu ČIN bylo vydáno v dubnu roku 1989 v počtu pěti set kusů stejně jako dalších pět čísel. Distribuce časopisu probíhala v utajení a nebyla jednoduchá. Zajišťovali ji mladší skauti, kteří si říkali Skautská kurýrní služba. Na některá čísla dávali i své razítko.⁵⁷ Do krajů se časopis dostával poštou podle seznamu skautských činovníků z roku 1970. Seznam obsahoval adresy, na kterých se skauting v nějaké podobě udržel. Jedno číslo časopisu se téměř celé ztratilo. Šlo o výtisky druhého čísla, které byly poslány přes poštovní schránky. Výtisky určeny pro pražské příjemce byly doručeny. Velmi pravděpodobně získala ztracené časopisy Státní bezpečnost (dále jen StB). Nastal listopad roku 1989 a naděje mnohých skautů opět ožily. Dne 2. prosince 1989 se v sále Městské knihovny v Praze konalo setkání skautských činovníků. Junák byl znovu obnoven, avšak rozdílný pohled na minulost a na původní ideály skautingu vedly po třetím obnovení Junáka k jeho rozdělení na různé organizace. Kromě hlavní organizace Junák – svaz skautů a skautek vznikl také Svaz skautů a skautek ČR, Skaut ABS, Asociace skautů a

⁵⁶ Tamtéž, strana 4.

⁵⁷ Tamtéž, strana 4. Z těchto orazítkováných čísel se postupně stala sběrateli žádaná rarita.

skautek Evropy či YMCA-skaut.⁵⁸ Rozdílný je také jejich postoj k vyrovnání se s minulostí. Zatímco Junák svaz skautů a skautek či Skaut ABS tolerují bývalé členství v KSČ, Svaz skautů a skautek ČR se k tomuto faktu staví jednoznačně negativně a členem nesmí být nikdo, kdo by v minulosti v KSČ působil. Kromě výše uvedených organizací působí na území České republiky v současné době ještě další organizace, jako např. Asociace skautů a skautek Evropy (Skauti Evropy), Skaut – S.S.V (Skauti a skautky vpřed), Klub Pathfinder. Po obnovení skautských organizací vyvstala také otázka vrácení zabaveného skautského majetku, jako např. klubovny či tzv. Skautské domy, skautské rezervace a základny. Většina těchto objektů neměla právní status. Byly v nájmu, půjčené či stály na soukromých pozemcích, a tak nebylo často co vracet. Mnohá městská zastupitelstva však vycházela skautům vstříc a za nárokovaný majetek nabízela jiné objekty nebo poskytla finanční příspěvky na zbudování objektů nových. Jedním z případů, kdy se navrácení majetku, ani jeho náhrada, nezdařilo, byla žádost o vrácení zámečku Štířín.⁵⁹ Zámeček byl předán organizaci Junák na přelomu let 1946-1947. Původně patřil členům pražské rodiny podnikatelů a průmyslníků Ringhofferovým.⁶⁰ Stojí nedaleko Prahy u Jílového. Do roku 1949 v něm Junák pořádal své lesní školy. Po zrušení Junáka v roce 1950 přešel tento objekt pod ministerstvo školství, v šedesátých letech pak pod správu ministerstva zahraničního obchodu a ještě později pod ministerstvo zahraničí. Ministerstvo zahraničí zámeček opravilo a mnohonásobně zhodnotilo. S nepřilíživou nadějí se Junák pokusil získat zámeček zpět, doufal alespoň v nějakou finanční náhradu. Právní posouzení ministerstva zahraničí však přineslo rozklad,⁶¹ že obnovený Junák není stejnou organizací, které byl zámeček původně poskytnut.

⁵⁸ Tamtéž, strana 9.

⁵⁹ Tamtéž, strana 8.

⁶⁰ Posledním majitelem zámku Štířín byl František Ringhoffer II., jenž byl rovněž podnikatelem, starostou pražského Smíchova a poslancem Českého zemského sněmu. Po smrti svého otce Josefa Ringhoffera převzal zavedenou kovářskou firmu, kterou dále rozvíjel a postupně vybudoval největší továrnu na železniční vagóny v Rakousku. Kromě strojírenství podnikal také v pivovarnictví a byl činný v politice. Svým třem synům odkázal panství, průmyslové podniky a zámky v Kamenici, Štíříně, Kostelci u Křížků a Velkých Popovicích.

⁶¹ Z rozhovoru pracovníka Ústavu pro studium totalitních režimů Jana Cholínského s Jiřím Zachariášem o dějinách českého skautingu v době komunismu a jejich odrazu po listopadu 1989, strana 9.

3.1.7 Odborné zkoušky skautů a skautek

Svým působením ve skautské organizaci získávají děti a mladí lidé nejen možnost smysluplně trávit svůj volný čas, ale zároveň se učí celé řadě znalostí a dovedností. Nabytí těchto znalostí dokládají skládáním odborných zkoušek. Pod pojmem odborné zkoušky rozumíme celý systém odborek a odborností. Odbornost znamená, v souvislosti se skautskými zkouškami, součást jedné odborky. Každá odbornost má svůj název, stupně a podmínky plnění. Názvem je vždy podstatné jméno vyjadřující činnost (např. chovatelství, modelářství, táboření apod.). Odborkou se rozumí souhrn několika odborností, které jsou si blízké. Například pod odborku Znalec neživé přírody patří odbornosti speleologie, astronomie a geologie. Podmínky odborky jsou složeny rovnoměrně z podmínek odborností, které do ní patří. Názvem odborek jsou podstatná jména označující nositele činnosti (např. poutník, kutil, zálesák apod.). Získání a právo nosit příslušné označení u I. stupně odborností a odborek potvrzuje vůdce oddílu. U odborek Panda, Skautské přátelství a Školní prospěch smí přiznat i II. stupeň odborností. Tyto odborky nemají III. stupeň. U ostatních odborek potvrzuje druhý a třetí stupeň odborky skautský činovník s odpovídající kvalifikací, případně odborník neskaut. Vůdce oddílu přiznává právo nosit odznak Tři orlí pera. Odborku Bobr uděluje Hlavní kapitanát vodních skautů, odborku Lví skaut I. stupně uděluje zpravodajka pro skautky a zpravodaj pro skauty ústřední rady Junáka, odborku Lví skaut II. stupně uděluje náčelní dívčího kmene a náčelník chlapeckého kmene.

Přehled odborných zkoušek skautů a skautek	
Název odborky :	Odborka obsahuje tyto odbornosti :
	Táborové stavby (TS)
TÁBORNÍK (T)	Vaření na táboře (TV)
	Putovní a zimní táboření (TP)
	Pokladník (RP)
HOSPODÁŘ (R)	Hospodaření (RH)
	Správce majetku (RS)
	Dřevorubectví (ZD)
	Stopařství (ZS)
ZÁLESÁK (Z)	Uzlování (ZU)
	Lasování (ZL)
	Lesnictví (ZM)

	Lukostřelba (ZC)
	Topografie (PT)
POUTNÍK (P)	Meteorologie (PM)
	Putování (PP)
	Botanika (FB)
ZNALEC ŽIVÉ PŘÍRODY (F)	Zoologie (FZ)
	Pěstitelství (FP)
	Chovatelství (FC)
	Speleologie (GS)
ZNALEC NEŽIVÉ PŘÍRODY (G)	Astronomie (GA)
	Geologie (GG)
	Příroda okolo vody (EV)
EKOLOG (E)	Příroda v horách (EH)
	Lesy (EL)
	Péče o dítě a domácnost (CP)
	Společenské chování (CS)
SLUŽBA BLIŽNÍM (C)	Průvodcovská služba (CT)
	Záchrana (CZ)
	Zdravověda (CM)
	Diakonie (milosrdná služba) (CD)
	Pletení a háčkování (KP)
	Šití a vyšívání (KS)
KUTIL (K)	Práce z kůže (KK)
	Práce z dřeva (KD)
	Modelářství (KM)
	Oprava lodí (KL)
	Výtvarné práce (UV)
UMĚLEC (U)	Keramika (UK)
	Foto,film,video (UF)
	Herectví (DH)
DIVADELNÍK (D)	Loutkářství (DL)
	Režie (DR)
	Literatura (LL)
LITERÁT (L)	Kronika (LK)
	Novinář (LN)
	Znalost bible (LZ)
	Hudba (MH)
MUZIKANT (M)	Zpěv (MZ)
	Rytmika a tanec (MR)
	Církevní hudba a zpěv (MC)
	Atletika (AA)
	Kolektivní sporty (AK)

	Lyžování (AL)
SPORTOVEC (A)	Cyklistika (AC)
	Horolezectví (AH)
	Speleoalpinismus (AS)
	Sportovní střelba (AP)
	Plavání (WP)
VODNÍ SPORTOVEC (W)	Potápění (WA)
	Pramice (WE)
	Vodácké sporty (WV)
	Počítače (XP)
TECHNIK (X)	Radiové spojení (XR)
	Elektronika (XE)
	Historie (HH)
HISTORIK (H)	Dějiny skautingu (HS)
	Národopis (HN)
	Sběratelství (HA)
	Historie vodních skautů (HV)
	Církevní historie (HC)
	Hledání Pravdy (NH)
DUCHOVNÍ ŽIVOT (N)	Misie (NM)
	Křesťanská tradice a bohoslužby (NK)
	Kanoe (VK)
VODÁK (V)	Kajak (VJ)
	Raft (VR)
	Plachetnice (JP)
LODNÍK (J)	Windsurfing (JW)
	Motorový člun (JM)
Zvláštní odborky	
ŠKOLNÍ PROSPĚCH	I stupeň
	II stupeň
SKAUTSKÉ PŘÁTELSTVÍ	I stupeň
	II stupeň
PANDA	Zelený stupeň
	Modrý stupeň
TŘI ORLÍ PERA	(Táborová zkouška)
BOBR	Mladý Bobr – I. stupeň
	Bobr – II. Stupeň
LVÍ SKAUT	I stupeň
	II stupeň

3.2 Zvláštní skauting

Za léta působení ve školství, ať již na běžných školách či ve škole v Hoříčkách, a díky své praxi ve skautingu, nasbíral Jiří Šimáně bohaté zkušenosti práce s dětmi. Již v roce 1964 se začal zaobírat myšlenkou umožnit vstup do skautingu také postiženým dětem. Uvedl do života první junácké tábory pro děti neslyšící a epileptické. Tábory se konaly v rámci léčebných táborů Československého červeného kříže (dále jen ČSČK). Jiří se ujal jejich organizace, aby si ověřil závěry, které publikoval na velké poradě junáckých činovníků konané v březnu roku 1969 v Choceradech, kde byla zároveň vytvořena skupina pro organizaci zvláštního skautingu. První tábor pro epileptiky byl uskutečněn v roce 1964 a další poté následovaly každý rok, až do roku 1969. Tyto tábory sice vyžadovaly zvýšené programové nároky, ale i přesto se celé konaly v duchu junáckých metod. Jako místo konání experimentálních táborů epileptických dětí byly vybrány Miskolezy u České Skalice. Tábor pojal přes 60 účastníků, kteří byli ubytováni ve třiceti stanech. Zázemí tábora poskytovala budova starého mlýna na Valovickém potoce. Zdravotnickou péči na táboře zajišťoval Krajský ústav národního zdraví (dále jen KÚNZ), Okresní ústav národního zdraví (dále jen OÚNZ) a nemocnice v Jaroměři. V roce 1972 uspořádal Jiří první ze dvou táborů pro neslyšící děti z Čech a Moravy. Konal se v Nesyté v okrese Trutnov. Pro druhý, konaný o rok později, byl vybrán Přívrat-Presy v okrese Česká Třebová. Jednalo se v té době o jedinečnou událost, do té doby nikým neorganizovanou. Bez nadsázky lze říci, že se jedná o největší zásluhu Jiřího Šimáně v oblasti péče o neslyšící. Sám tábory organizačně připravil a vymyslel kompletní táborový program, včetně přibližně stovky her pro neslyšící děti. Vedoucími se staly vysokoškolsky vzdělaní logopedi a vychovatelky ze zařízení pro mládež s vadami sluchu a řeči. Symbolem obou táborů se stalo slunce, podle něj byly také nazvány Tábor prvního slunce a Tábor druhého slunce. Slunce svítilo na děti z táborové vlajky a místo bodů za každý dobrý odvedený skutek, zdařilou práci, iniciativu, sportovní výkon a snažení, dostávaly děti paprsky, které si vlepovaly do zápisníku. Ohlas na tábory byl mimořádně kladný, děti byly nadšené, rodiče zasílali Jiřímu děkovné dopisy.⁶²

⁶² Osobní výpověď paní Dagmar Šimánové.

3.3 Akce Delfín

Samostatnou kapitolou v rámci zvláštního skautingu je akce nazvaná Delfín, kterou začal Jiří Šimáně připravovat během roku 1969. Jednalo se o myšlenku pořádání velkých skautských táborů pro děti s různým tělesným či duševním postižením. Cílem bylo umožnit postiženým dětem prožívání skautských táborů, tak jak je prožívaly děti zdravé. Myšlenka to nebyla zcela nová, již o dvacet let dříve využíval skauting Prof. MUDr. Otakar Hněvkovský, DrSc.⁶³ k léčbě a rehabilitaci dětí s ortopedickými vadami. Se svými poznatky vystoupil na poradě junáckých činovníků v Choceradech, podobně jako MUDr. Bohumil Fafl,⁶⁴ který přispěl svými vzpomínkami na skautské tábory nevidomých ve Francii. Záměr skautských táborů pro postižené velmi podporoval i Rudolf Plajner, který ve svém dopise Jiřímu doslova napsal: „*Milý bratře Jiří, děkuji Ti hezky za časopis Elán Svazu československých invalidů. Přečetl jsem si se zájmem Tvůj článek Skauting invalidním dětem a ze srdce bych si přál, aby se podařilo myšlenky Tebou nadhozené brzy v Junáku realizovat. Byl bych opravdu velmi rád, kdybychom byli schopni dotáhnout pomoc handicapovaným dětem alespoň k takovým závěrům, jako mají leckde ve světě. Tam ovšem nebylo tak dlouhé přerušování činnosti. Věřím v Tebe a Tvé spolupracovníky. Tebe a Tvé milé hezky zdraví a ruku tiskne Rudolf Plajner, náčelník*“.⁶⁵ Jiří tedy oslovil řadu odborníků z oblasti dětského lékařství se žádostí o vypracování příspěvku do směrnice Zdravotní rady Junáka, kterou měli obdržet všichni skautští vedoucí formou defektologického minima, aby byli schopni s postiženými dětmi pracovat. Proškolení měli být na Lesních školách a činovníckých kurzech během léta 1969. Sám Jiří připravil rozsáhlou stať o dětech s vadami řeči, nedoslýchavých, neslyšících, epileptických a dětech rozštěpových. O příspěvek o dětech neurotických a psychopatických byl požádán světově uznávaný dětský psycholog Prof. PhDr. Zdeněk Matějček, CSc. MUDr. Vlasta Leděčová měla přispět svými poznatky o dětech nevidomých a slabozrakých. Studii o dětech tělesně postižených vypracoval MUDr. Jan Brázdil, jeho manželka MUDr. Nataša Brázdilová přispěla článkem o dětech s lehkou mentální retardací, dříve označovaných za lehce slabomyslné. Do táborů měly být začleněny také děti

⁶³ Zakladatel a první přednosta ortopedické kliniky 2. LF UK v Praze.

⁶⁴ Oftalmolog, zakladatel Ústavu pro nápravu zrakových vad.

⁶⁵ Archiv rodiny Šimáně, Dopis RNDr. Rudolfa Plajnera ze dne 20. června 1969.

diabetické a astmatické. Program činnosti speciálních oddílů a metodika práce s nimi měla být obdobná jako u oddílů běžných s akcentem na vše, v čem postižení mohou vyniknout a co se musí naučit ze svých zdravotních důvodů. Například u neslyšících se jednalo o tříbení pozornosti smyslovými hrami, vystřihovánkami či kreslením v přírodě. Pojítkem všech dětí měla být samostatnost, iniciativa, hra, vedení, slib, zákon a denní příkaz vykonat dobrý skutek. Uspořádání skautských táborů pro výše uvedené skupiny postižených dětí bylo úkolem mimořádně náročným. Jiřího i další jeho kolegy poháněla vpřed myšlenka, že od září roku 1969 bude mít každé postižené dítě možnost zažít atmosféru skautského tábora, dle svých možností si vyzkoušet skautské hry a získat nové zkušenosti a dovednosti do života. Jak sám Jiří Šimáně uvádí, sílu k přípravám tábora čerpali z hesla novozélandské skautské vůdkyně Vivian Beavisové „*Vzdor všemu skautem*“.⁶⁶ I přes mimořádně velké vynaložené úsilí se akci Delfin nepodařilo nikdy uskutečnit v důsledku událostí z roku 1970, kdy došlo k převedení organizace Junák do SSM a tím také k dočasnému zastavení jeho oficiální činnosti do roku 1989.

3.4 Mikrokollektivy

Mikrokollektivní hnutí se stalo novým fenoménem ve výchově dětí a mládeže na konci šedesátých let. Existenci tohoto mikrokollektivního hnutí (dále jen mikrokollektivy) započal časopis ABC mladých techniků a přírodovědců⁶⁷ (dále jen časopis ABC), který začal vydávat ÚV Československého svazu mládeže (dále jen ÚV ČSM). Mikrokollektivy se staly legální alternativou PO a dalších organizací mající v sobě často junáckou náplň. Redakce časopisu ABC v čele s tehdejšími redaktory zpravodajství Janem Šimáně vyhlásila novinku zakládání čtenářských kolektivů po vzoru čtenářských klubů Mladého hlasatele Jaroslava Foglara. Výzva se setkala s úspěchem, počet mikrokollektivů⁶⁸ se velmi rychle zvyšoval, a proto bylo třeba je organizačně začít dělit do takzvaných stovek, přičemž každá stovka představovala sto čtenářských klubů. Vedoucím

⁶⁶ Archiv rodiny Šimáně, Novinový článek Junácká mládež vydaný v srpnu 1969.

⁶⁷ Časopis vychází od roku 1957 do současnosti. V roce 2000 byl přejmenován na „*ABC – časopis generace XXI. století*“.

⁶⁸ Mikrokollektivem rozumíme skupinu dětí v počtu 4-7. Základním rysem mikrokollektivů bylo spontánní sebeorganizování a sebevýchova dětí za nepřímého dohledu dospělého. Vedoucí mikrokollektivů řídil jejich činnost na dálku formou korespondence.

nulté stovky se stal právě Jan Šimáně, skautskou přezdívkou Galén.⁶⁹ Také Jiří Šimáně se zapojil a stal se dalším stovkařem, tedy vedoucím skupiny jednoho sta mikrokolektivů. Zde se nabízí otázka, zda se v případě Jana Šimáně a Jiřího Šimáně jednalo o shodu jmen či příbuzenský vztah. Jak lze vyčíst z rodokmene rodiny Šimáně,⁷⁰ Jan Šimáně byl vzdáleným příbuzným Jiřího Šimáně, nicméně dá se předpokládat, že ani jeden o svém příbuzenském vztahu nevěděl. Byli spolu sice v čilém kontaktu, ale jejich vztah se soustředil zejména na činnost mikrokolektivů. Vedoucí stovek komunikovali s redakcí časopisu ABC, zadávali mikrokolektivům úkoly podle instrukcí redakce a kontrolovali jejich plnění. Veškerá komunikace probíhala písemně formou dopisů.⁷¹ Postupně začaly vznikat mikrokolektivy s různým zaměřením a názvy podle zájmů sdružených dětí, například Hlídka ochrany přírody či Dívčí klub. Obliba mikrokolektivů byla tak velká, že později začaly vznikat i u dalších časopisů, jako například turistické rozvědky v časopisu Pionýr nebo Robinsonovy družiny při časopisu Ohníček. O vývoji počtu mikrokolektivů hovoří výmluvně Návrh zprávy o mikrokolektivech,⁷² kde Jan Šimáně uvádí, že v roce 1961 existovalo přibližně 300 mikrokolektivů, v roce 1962 jich již bylo 600, v roce 1965 4000 a v roce 1966 existovalo přes 5000 mikrokolektivů. Na konci roku 1965 byla v PO ČSM ustanovena dokonce Komise malých kolektivů (dále jen KMK), v čele s Janem Šimáně, jejímž úkolem bylo organizovat a koordinovat činnosti mikrokolektivů s vedením PO ČSM. Je v mírném rozporu, že ačkoliv se mikrokolektivní hnutí hlásilo ke skautské tradici a stavělo se proti všeobecnému odsouzení skautingu, v jeho vedení pracovali zejména členové KSČ, popř. bývalí i tehdejší členové ČSM či jeho PO. Sama KMK vyhlásila jako cíl hnutí přispět ke zatraktivnění PO ČSM a prohlásila, že „plně přijímá linii komunistické výchovy podle usnesení ÚV KSČ a ÚV ČSM“.⁷³ Je samozřejmě otázkou, jak moc bylo toto prohlášení samotnou KMK myšleno vážně, či do jaké míry bylo jen nutností pro další rozvoj. Mezi

⁶⁹ Jan Šimáně - Galén (1. 10. 1924 - 13. 2. 2013) redaktor, vychovatel. Ve dvanácti letech založil se svými sourozenci a kamarády v Bělči nad Orlicí první klub. Tento klub nesl jméno Klub Parta nerozlučných a po vzniku klubovní rubriky v Mladém hlasateli se do ní rovněž zapojil. Přezdívku Galén si zvolil na počest svého vzoru, doktora Galéna z románu Karla Čapka Bílá nemoc. Celý život věnoval dětem, jejich výchově a vzdělávání.

⁷⁰ Archiv rodiny Šimáně, rodinný rodokmen.

⁷¹ Archiv rodiny Šimáně.

⁷² Archiv rodiny Šimáně, Návrh zprávy o mikrokolektivech pro konferenci pionýrských pracovníků v rámci V. sjezdu ČSM.

⁷³ Archiv rodiny Šimáně, Teze ustavujícího jednání komise malých kolektivů, leden 1966.

stovkaři byli takoví, kteří neměli k PO příliš pozitivní vztah a junácké metody v práci mikrokolektivů skutečně využívali, tak jako tomu bylo v případě Jiřího Šimáně. I přes ideologické pozadí však zůstává faktem, že mezi dětmi byly mikrokolektivy velmi oblíbené.

3.4.1 Březové lístky (JUNy)

Ačkoliv výše uvedený Jan Šimáně zasvětil svůj život dětem, jejich výchově a vzdělávání, nenapsal na toto téma žádnou knihu. Jediným jeho počinem v této oblasti bylo spoluautorství „Velké pedagogické hry“, jejímž výstupem bylo ocenění barevnými odznáčky se symbolem březového lístku s označením JUN (od slova junior - věčně mladý). Později, po zákazu junácké organizace v roce 1970, byl nápis JUN vypuštěn, neboť příliš vyvolával asociaci s junáky. Nošení odznaku bylo dokonce státními orgány považováno za propagaci Junáka a pokládáno za provokaci. Zůstal tedy pouze symbol březového lístku. Princip získání odznaku spočíval v tom, že budoucího nositele navrhnou jiné osoby. Na ocenění Březovým lístkem⁷⁴ má právo každý, kdo se dlouhodobě a nezištně angažuje ve prospěch dětí a mládeže. Základním a nezastupitelným dokladem o ocenění je udělovací list, který by měl obsahovat barevný symbol březového lístku, jméno, příjmení, případně přezdívku nositele březového lístku, podpisy navrhovatelů, ručitelů a dalších signatářů s vypsáním jejich podpisové hodnoty, a datum udělení. Měl by obsahovat i stručně vyjádřené důvody ocenění. První tři podepsaní navrhovatelé jsou z nejlepších přátel navrhovaného a ručí ostatním za to, že březový lístek je udělen do správných rukou. Udělení je platné, je-li podpořeno desetinásobnou silou podpisů na udělovacím dekretu. Tedy například na udělení třetího stupně březového lístku je na dekret třeba nashromáždit podpisovou sílu nejméně 30. Hodnota (síla) podpisu udělovatele se rovná číslu nejvyššího stupně březového lístku, který mu byl udělen (například 3. stupeň má podpisovou hodnotu 3). V současné době mají březové lístky dvanáct stupňů a jeden čestný březový lístek. Nebylo tomu tak od samého počátku. Například v době působení Jiřího Šimáně v organizaci Junák, bylo stupňů šest, sedmý byl stupněm čestným. A právě na tento sedmý stupeň byl Jiří navržen svými kolegy junáky za svou

⁷⁴ Z internetových stránek Hnutí Březový lístek, dostupné z <http://www.brezovylistek.cz/>.

činnost v mikrokolektivech. Návrh inicioval jeho přítel Jiří Flousek - Kamzík,⁷⁵ svůj souhlas a podpis připojil také Jan Šimáně – Galén. Celkem byl návrh podepsán silou 78 JUNů.⁷⁶

3.5 Ocenění Skautská láska

V říjnu roku 1969 obdržel Jiří Šimáně dopis z ústředí Československého Junáka, na základě kterého mu bylo uděleno ocenění Skautská láska. Skautská láska je mimořádné ocenění junáckých činovnic a činovníků udělované za dlouholetou, úspěšnou činnost s mládeží a významnou vůdcovskou činnost.⁷⁷ Jelikož nositelé tohoto ocenění musí mít skutečně velké zásluhy, bylo náčelnictvím Junáka rozhodnuto, že je možné za rok udělit jen 24 těchto vyznamenání, a že počet žijících nositelů v republice nesmí být vyšší než 144. Skautská láska byla udělována jednou za rok, a to v den 28. října. V dopise se doslova píše: „*Drahý bratře, sbor nositelů Stříbrného vlka a Stříbrného trojlístku se jednomyslně rozhodl udělit Ti za dlouholetou obětavou a úspěšnou činnost v junáckém hnutí čestný odznak Skautská láska. Na odznaku, udělovaném jen přesně omezenému počtu zasloužilých pracovníků, spatřuješ dvanáct zvířetnickových znamení. Symbolizují přírodu, kterou skaut miluje, chrání a v níž žije ve všech jejích dvanácti údobích. Uprostřed odznaku je skautská lilie se srdcem, od níž se rozbíhají paprsky ke všem dvanácti znakům zodiakálnímu. To znamená, že skautská láska má naplnit srdce všech lidí dobré vůle na celém světě. Podávajíc Ti tento čestný odznak, přejeme Ti další radostné úspěchy na poli junáckém, které budou zásluhami i na poli národním a všelidském, a tiskneme Ti ruku jménem celé naší junácké rodiny. Za sbor nositelek Stříbrného trojlístku Vlasta Koseová, za sbor nositelů Stříbrného vlka Rudolf Plajner*“.⁷⁸

3.6 Činnost ve Výboru pro postavení pomníku Boženy Němcové

Jakožto českoskalický patriot podílel se Jiří Šimáně také na vybudování pomníku české spisovatelky Boženy Němcové, vlastním jménem Barbory

⁷⁵ Přítel Jiřího Šimáně, vychovatel a zakladatel Turistického oddílu mládeže.

⁷⁶ Archiv rodiny Šimáně, Návrh na udělení sedmého čestného JUNu členy junácké organizace ze dne 6. června 1970.

⁷⁷ Patrně nejznámějším nositelem Skautské lásky je skautský vůdce Jaroslav Foglar, který ji obdržel v roce 1936.

⁷⁸ Archiv rodiny Šimáně, Dopis od Československého Junáka ze dne 24. října 1969.

Panklové. Myšlenka postavit pomník se zrodila v roce 1964, kdy byl také založen organizační Výbor pro postavení pomníku Boženy Němcové v České Skalici (dále jen výbor). Prvním předsedou tohoto výboru byl zvolen Čeněk Nyklíček.⁷⁹ Po jeho smrti činnost výboru prakticky zanikla. K dalšímu oživení došlo v roce 1966, kdy Jiří také obdržel od Rady městského národního výboru v České Skalici pozvánku ke vstupu do výboru.⁸⁰ Jiří nabídku přijal a tím začala jeho blízká spolupráce s ředitelem Památníku Boženy Němcové Ludvíkem Mühlsteinem, se kterým se znal již od roku 1962. Podílel se na organizaci oslav a výstav týkajících se Boženy Němcové za účelem získání finančních prostředků na vybudování pomníku. Záměr vybudovat pomník byl slavnostně vyhlášen v roce 1967, kdy bylo výboru také neoficiálně povoleno uspořádat veřejnou sbírku.⁸¹ Do sbírky zapojil Jiří také místní junáky, kteří prodávali ve prospěch postavení pomníku upomínkové záložky akademického malíře Jiřího Škopka s úryvky z knihy Babička. Záložková akce se setkala s velkým ohlasem. Zakoupením záložek a dalšími dary přispěli v letech 1967-1969 učitelé a žáci českých a moravských škol, junácké oddíly, Svaz žen, Ministerstvo kultury, město Česká Skalice, VČKNV. Darem přispěla také manželka prezidenta republiky paní Irena Svobodová. Pomník byl odhalen na podzim roku 1970.⁸² Přítomni byli i junáci, ale jelikož k akci došlo již po oficiálním zrušení Junáka, nesměli být oblečeni do skautských krojů. Vypomáhali alespoň při prodeji upomínkových předmětů a jiné činnosti.

4 Publikační činnost

4.1 Odborná publikační činnost o neslyšících

Léta zkušeností v oblasti práce s neslyšícími dětmi umožnila Jiřímu vytvořit celou řadu odborných článků a statí, které publikoval v různých periodických tiskovinách.⁸³ Byl toho schopen nejen proto, že znal problematiku

⁷⁹ Předseda Městského národního výboru v České Skalici, první předseda Výboru pro postavení pomníku Boženy Němcové v České Skalici, r. 1964.

⁸⁰ Archiv rodiny Šimáně, Dopis z Rady Městského národního výboru v České Skalici ze dne 22. března 1966.

⁸¹ Osobní výpověď paní Dagmar Šimánové.

⁸² Autorkou sochy je česká sochařka a medailérka Marie Uchytlová-Kučová. Sochařství vystudovala u prof. Otakara Waltera. Poté se věnovala medailérství pod vedením Otakara Španihela.

⁸³ Archiv rodiny Šimáně, Rodina a škola, GONG, časopis Svazu československých invalidů Elán, Zdravotnické noviny, Zemědělské noviny, Otázky defektologie.

neslyšících, ale také proto, že se dovedl dívat jejich očima, prožívat jejich radosti i starosti. Tyto články byly přínosné a potřebné nejen pro další učitele a vychovatele a jejich práci, ale také pro rodiče dětí, kterým dávaly naději, že i výchova neslyšícího dítěte se dá zvládnout, a že jsou lidé – odborníci, kteří jim s tím pomohou a dítě připraví na vstup do samostatného života. Právě rodičům byl určen časopis Rodina a škola, kam Jiří v hojné míře psal. Časopis Rodina a škola vychází dodnes, podobně jako časopis sluchově postižených GONG.⁸⁴ I zde otiskovali Jiřího články, vedl zde celoroční hru pro děti, přispívala tam i manželka Vlasta. Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.3, články o zvláštním skautingu byly uveřejněny v časopise Svazu československých invalidů Elán.⁸⁵ Dalšími periodiky byly ještě Zdravotnické noviny, Zemědělské noviny, Mateřídouška, Turista na cestu či časopis pro teorii a praxi na školách a v zařízeních pro mládež vyžadující zvláštní péči Otázky defektologie, který vycházel do roku 1988.⁸⁶ Pro neslyšící Jiří Šimáně také vytvořil šest učebnic a tři metodické průvodce.

4.2 Publikační činnost pro televizi

Jiří Šimáně byl nejen výborný pedagog, ale také velký patriot náchodského kraje. Velmi se snažil dostat dění v kraji do širokého povědomí. Od roku 1965 byl v čilém kontaktu s Československou televizí (dále jen ČST), kam neúnavně posílal náměty na reportáže z Náchodska a okolí.⁸⁷ Komunikoval především s krajskou redakcí Televizních novin sídlící v Hradci Králové, kterou zastupoval Václav Hůlka a Jan Prokopec. Tipy z náchodského kraje byly velmi vděčně přijímány, mnohé byly natočeny a odvysílány ve spotu Aktuality v rámci Televizních novin.⁸⁸ Mezi první náměty na reportáže patřila výstavba vodního díla Rozkoš, na kterém se Jiří sám pracovníčně podílel. Nejprve zasílal své náměty

⁸⁴ Časopis vychází od roku 1972 dosud jednou za čtvrt roku. Část uveřejněných článků je v elektronické podobě možné získat na internetových stránkách časopisu, dostupné na <http://www.gong.cz/>. Redakce nabízí také poradnu pro sluchově postižené.

⁸⁵ Časopis vychází od roku 1950 dosud, v současné době pod názvem Elán časopis pro integraci zdravotně postižených. Vydává jej Informační pracoviště Centra denních služeb zdravotně postižených v ČR.

⁸⁶ Časopis vydávalo Ministerstvo školství ČSR v letech 1959 – 1988.

⁸⁷ Mezi reportáže, které byly zrealizovány a odvysílány například patří: Adršpašské skály, Zahrady náchodského zámku, Náchodský ČEDOK, Vyučování v muzeu, Vesmír v dětské kresbě, Náchodské gobelíny, Pionýrské zahradnictví, Ratibořice, Tajemství bohyně Šiva, Výstava medového pečiva, U nás na Náchodsku, Černožický kombinát, Zámek Skalka, Babiččino údolí, Vyznamenaný skaut, Komenského památník, Skautské klubovny v Červeném Kostelci.

⁸⁸ Archiv rodiny Šimáně, Reakce redaktora Václava Hůlky a Jana Prokopce na zaslané tipy na reportáže.

bezplatně, neboť krajská redakce ČST neměla zdroj, ze kterého by bylo možné jej odměnit. To se změnilo na konci roku 1965 a Jiří začal za své tipy dostávat honorář v řádu desítek korun československých.⁸⁹ Reportáž o místním včelařském kroužku se dostala i do oblíbeného pořadu pro děti a mládež *Vlaštovka*, který uváděla dlouholetá televizní a rozhlasová moderátorka Olga Čuříková.⁹⁰ V lednu 1966 dostali manželé Šimánovi pozdrav z redakce *Vlaštovky* a jako malou pozornost pro děti podepsanou fotografií Olgy Čuříkové. Zajímavým tipem na natáčení byl námět z hořického podniku Mileta, kde se připravovala expozice kapesníků pro světovou výstavu EXPO 1967 v Montrealu. Téma montrealské výstavy znělo *Člověk a jeho svět*. Hitem československé expozice se staly různé historické památky, především slavný Třebechovický betlém, Věstonická Venuše, obrazy mistra Theodorika, předměty z Židovského muzea v Praze nebo oltář od mistra Pavla z Levoče. Na expozici v kanadském městě byla představena i kopie svatováclavské koruny. S úspěchem se setkala české sklo a textil i moderně pojaté granátové šperky. Českým objevem byl v Montrealu představený typ netkané tapisérie art protis.⁹¹

4.3 Publikační činnost ostatní

Mezi ostatní literární činnost Jiřího Šimáně můžeme zařadit jeho skautské písně, které tvořil pro své milované junáky. Vydáno bylo devět z nich, ale celkový počet písní, které Jiří napsal, je mnohem vyšší. K některým napsal sám i hudbu, u dalších se na skládání hudby podílel jeho skautský bratr Sokol.⁹² Protože jsou písně určeny dětem, je jejich tematika motivační k odvedení dobré práce, lásce k vlasti a pobytu v přírodě. Pro děti psal Jiří také pohádky. V roce 2007 vydala Okresní rada Junáka v Náchodě ve spolupráci s dětmi Jiřího, synem Miličem a dcerou Dagmar, knihu pohádek „Údolí zelených plamenů a Pohádky z Jestřebích hor“, vytvořenou pro nejmenší skauty, Vlčata a Světlušky. Děje pohádek jsou

⁸⁹ Archiv rodiny Šimáně, Smlouvy o vytvoření díla slovesného, dramatického, hudebního, hudebně dramatického a uměleckého překladu. Výplatní pásky a ústřížky složenek o vyplacených částkách.

⁹⁰ Olga Čuříková pracovala nejprve v Československém rozhlasu jako redaktorka, později jako programová a propagační referentka. V Československé televizi uváděla pořad *Vlaštovka* a s Eduardem Hrubešem populární pořad *Pokus pro dva*.

⁹¹ Z internetových stránek České televize, článek *Ve stopách doby, 1967*, dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1967/118-konala-se-svetova-vystava-expo-1967-v-montrealu/>.

⁹² Archiv rodiny Šimáně, notový zápis písní.

zasazeny do přírody či táborového prostředí. Na závěr každé pohádky je doplňující otázka, rada či poučení pro děti. Další knihu pohádek rozepsal Jiří Šimáně během svého působení v miskolezské cihelně, kde pracoval poslední rok svého života. Psáním pohádek si zpříjemňoval noční směny. Pracovně knihu nazval „Cihlářské pohádky“. Poté, co došlo k jeho nenadálému, tragickému úmrtí, však rozepsané dílo zmizelo. Okolnosti zmizení aktovky nebyly objasněny, podobně jako okolnosti samotného úmrtí, o kterém bude pojednáno v další části práce. Dalším literárním dílem, které Jiří vytvořil, je skautský román *Lilie pod klopou*,⁹³ který je dokončený, ale prozatím nepublikovaný.

4.3.1 Otec Jan Šimáně (spisovatel)

Není jistě bez zajímavosti, že literárně tvořil a vydával také otec Jiřího, Jan. Byl to právě on, po kom zdědil Jiří své literární a mluvnické nadání. Otec Jan zanechal svým synům i dalším potomkům velké bohatství. Toto bohatství nespočívá ve finančních či jiných materiálních prostředcích, jeho hodnota je v tom, že umožnil dalším generacím nahlédnout do historie rodiny Šimáně prostřednictvím svých vzpomínek a sepsaných skutečností tak, jak se skutečně staly. Pro své syny sepsal v roce 1942 příběh své rodiny,⁹⁴ ve kterém rozebírá původ slova Šimáně a dávná působiště osob tohoto jména. Uvádí zde také myšlenku, že Šimáněové byli z rodu šlechtického a po bitvě na Bílé Hoře jim byly zkonfiskovány blíže neurčené statky. Přibližně z té doby se také předává znak rodiny Šimáně. Autentičnost tohoto znaku není prokázána, jeho historickou pravost zatím nikdo oficiálně nezkoumal a neověřil. Dále ve svém díle popisuje členy své rodiny od generace svého prapradědečka. Detailně popisuje manželství svých rodičů, komplikovaný vztah k otci, jeho druhé manželce a sestře Jiřině. Rozebírá neutěšené majetkové i citové poměry v rodině, které vedly až k úvahám o změně příjmení, ke které nakonec nedošlo. Následuje historie jeho vlastního manželství a objasnění tragické smrti matky Jiřího a Richarda. Apeluje na své syny, aby si z této rodinné historie vzali poučení, neodsuzovali své předky, přijímali rodinnou historii takovou, jaká je, prožili, pokud možno, dobré a poctivé životy a milovali své rodiny. Na závěr se vyznává z lásky ke svým synům. Pro ilustraci přikládám několik úryvků: „*Člověk musí uměti přijímat špatné stejně*

⁹³ Archiv rodiny Šimáně.

⁹⁴ Kniha je t. č. v držení pana Libora Šimáně.

jako dobré – vytvářeti jen to dobré, jest však povinen, a tato kniha bud' vykřičníkem toho, vytvářeti jen to dobré, aby ti, co po něm přijdou, nemusili se hanbit! A proto prosím Boha, kéž Vaše ruka připiše další řádky pouze krásné! Až dospějete a samy založíte rodiny, poznáte, že jedině v ní je věčnost člověka a jedině v ní je záchrana před beznadějí, v níž by bylo hrůzno umíratí. Vy jste moje věčnost a v těch všech, které zrodíte a kteří po Vás zplozeni budou. Chci takto žítí nekonečně a mluvit k Vám, mé děti drahé, a proto zakládám tuto knihu.“ „Co jsem tu napsal, jest pravdou. Nepřidal jsem ničeho, ba nepřidal jsem ani slova zbytečného tam, kde bych snadno dovedl nalézt i výrazy přesvědčivější.“ „Od toho tu budete zase Vy, abyste soudili mne, jako Vaše děti budou soudit Vás. Je v tom cosi záludného, a proto pozor! Stavím se na Váš pranýř v plném vědomí svých chyb, ale stojím pevně! Vy stůjte po mě ještě pevněji!“ Dalším dílem, které napsal Jan Šimáně, je svazek dvou divadelních her.⁹⁵ Knihu vydalo v roce 1942 Divadelní nakladatelství a knihkupectví František Švejda v Praze. První z her je nazvána Indicie (hra téměř detektivní o čtyřech jednáních), druhá se jmenuje Vichřice (hra o třech jednáních). Obě hry byly uvedeny v Jiráskově divadle v Hronově. Indicie poprvé dne 23. května 1942, Vichřice dne 13. února 1943. Ve svazku, který v současné době vlastní pan Libor Šimáně, je vepsáno věnování synovi Richardovi. Nejobsáhlejším dílem Jana Šimáně je kniha nazvaná Je tady gestapo! Jedná se o dílo nesmírně vážné, popisující události na Náchodsku za okupace Československa v letech 1938-1945. Autor rok po roce popisuje dění v regionu. Sám v té době působil jako člen policejního sboru v Náchodě a byl o všech událostech velmi dobře informován. V knize líčí příchod německých okupantů, jejich zabydlování v kraji a přebírání pravomocí, které mnohdy bylo velmi problematické a nejasné. Téměř ihned po příchodu Němců byla v Náchodě a okolí zavedena preventivní cenzura tisku. Policejní úřad ustanovil Jana Šimáně tiskovým referentem pro tuto činnost.⁹⁶ Bylo to velké štěstí pro mnoho českých lidí, kteří si neuvědomovali závažnost situace, pokoušeli se polemizovat a psali články s protiněmeckým či vlasteneckým obsahem. Jan Šimáně publikaci těchto článků zamezil či alespoň jejich obsah zmínil a zachránil tak jejich pisatele od zatčení Gestapem, které by jistě bylo nevyhnutelné. Cenzuroval rovněž divadelní představení. Dále v knize popisuje vztah náchodského obyvatelstva k německým

⁹⁵ Kniha je t. č. v držení pana Libora Šimáně.

⁹⁶ V období let 1939 – 1944.

členům Schutzpolizei,⁹⁷ Gestapu⁹⁸ a Oberlandratu,⁹⁹ chování německých příslušníků k náhodským Židům, změny ve veřejné správě, v dopravě, ve školství, v zásobování a ostatních oblastech života obyvatel Náchoda a okolí. Popis místních událostí prokládá podrobným líčením situace ve zbytku Protektorátu Čechy a Morava a válečnými událostmi na bojových frontách. Kniha končí událostmi ze dne 10. května 1945, kdy byly v Náchodě uvítány posádky Rudé armády v čele s podplukovníkem Korolenkem.

5 Poslední rok života, nevyjasněné úmrtí

Po svém propuštění z místa vychovatele na ZUŠI v Chroustovicích nezbylo Jiřímu Šimáně než znovu hledat jiné zaměstnání.¹⁰⁰ Veškerá snaha najít nové uplatnění alespoň trochu odpovídající jeho vzdělání a praxi však vyšla naprázdno. Žádné takové zaměstnání nenašel. Jelikož si nemohl dovolit, a také nechtěl, nechat rodinu dlouhodobě bez příjmu, přijal nakonec, cca po třech měsících hledání, místo topiče v národním podniku Východočeské cihelny Hrochův Týnec, na pracovišti v Miskolezích.¹⁰¹ Jednalo se o práci v dvousměnném provozu po dvanácti hodinách. Dle zprostředkovaných slov jiného pracovníka cihelny, pana Rudolfa Součka,¹⁰² chodil Jiří po skončení své směny vypomáhat i na jiná pracoviště v cihelně. Jak na místě topiče, tak i na ostatních pracovištích se jednalo vesměs o fyzicky namáhavou práci. Práce topiče spočívala v obsluze vysunovacího hořáku, který zajišťoval topení v kotli. Tuto práci vykonával Jiří něco málo přes jeden rok. Při střídání noční směny ráno dne 11. listopadu 1975 byl nalezen mrtvý u dveří kotelny. Na místo byla přivolána Státní bezpečnost za účelem ohledání místa úmrtí. Jelikož se jednalo o událost velmi nenadálou a překvapující, trvala manželka Vlasta Šimáňová na provedení pitvy. Návrh na pitvu byl nejprve zamítnut, ale později k ní přeci jen došlo. Kromě paní

⁹⁷ Schutzpolizei, česky Říšská ochranná policie, fungovala jako policejní síly ve městech. Jejím úkolem bylo dohlížení na dodržování zákonů a nařízení v německých městech.

⁹⁸ Geheime Staatspolizei, česky Tajná státní policie, součást Hlavního úřadu Říšské bezpečnosti, v jehož čele stál Reinhard Heydrich. Gestapo disponovalo rozsáhlými pravomocemi. Mělo celoněmeckou působnost, kontrolovalo koncentrační tábory a působilo rovněž v okupovaných zemích.

⁹⁹ Oberlandrat, česky Vrchní zemský rada. Jednalo se o zastoupení německé okupační správy v Protektorátu Čechy a Morava.

¹⁰⁰ Osobní výpověď paní Dagmar Šimáňové a pana Miliče Šimáně.

¹⁰¹ Miskolezy jsou částí obce Chvalkovice v okrese Náchod.

¹⁰² Archiv rodiny Šimáně, Dopis Okresní odborové rady Náchod Okresnímu soudu v Náchodě ze dne 21. ledna 1977, podaný u soudu dne 25. ledna 1977.

Vlasty Šimáňové si ji vyžádal také MUDr. Jiří Kirsch, který provedl první prohlídku zemřelého Jiřího Šimáně dne 11. listopadu 1975 v 5.35 hodin ráno na pracovišti v cihelně Miskolezy. Jelikož se jednalo o úmrtí během pracovní směny, obrátila se paní Vlasta Šimáňová, v zastoupení Okresní odborové rady Náchod, na vedení podniku s žádostí, aby bylo úmrtí posuzováno jako pracovní úraz. Rovněž tak otec Jiřího žádal od podniku hmotnou kompenzaci pro pozůstalou manželku a dvě, v té době dosud nezaopatřené, děti. Vedení národního podniku Východočeské cihelny odmítlo jak tvrzení, že se jednalo o pracovní úraz, tak také žádost o odškodnění s odvoláním na závěry uvedené v pitevním protokolu č. 615 Ústavu pro soudní lékařství v Hradci Králové. Dopis za národní podnik sepsal a podepsal JUDr. Vostradovský, právní zástupce podniku.¹⁰³ Ze zmíněného pitevního protokolu vyplývají tyto skutečnosti: pitvu Jiřího Šimáně provedli dne 13. listopadu 1975 MUDr. Petr Lacina a MUDr. Jaromír Hrubecký v Ústavu soudního lékařství v Hradci Králové. Při pitvě zjistili, kromě jiných chorobných změn, také vakovitou výduť vzestupné srdečnice, která praskla, a došlo k vylití 900 gramů krve do vazivového vaku, který obklopuje srdce. Přímoú příčinou smrti bylo znemožnění činnosti srdce tlakem uniklé krve (takzvaná tamponáda srdce). Dále byla na těle nalezena další drobná zranění, jako na pravé straně čela oděrka 1,5 x 1cm velká, uprostřed s tržnou rankou. Pod touto rankou byl v podkoží krevní výron o průměru 2cm. Na přední ploše pravého ramene byla oděrka 1 x 0,3cm velká. Tato zranění jsou označována jako takzvaná agonální zranění a byla zdůvodněna pádem umírajícího. Šlo tedy o nenásilnou smrt z chorobných příčin.¹⁰⁴ Jelikož se paní Vlasta Šimáňová snažila přesvědčit podnik Východočeské cihelny, že se jednalo o pracovní úraz, s čímž vedení podniku nesouhlasilo, došlo mezi oběma stranami k soudnímu sporu probíhajícímu několik let u Okresního soudu v Náchodě a poté u Krajského soudu v Hradci Králové. Dne 5. dubna 1977 si opis výše zmíněného pitevního protokolu pořídil soudní znalec MUDr. Semrád za účelem vypracování znaleckého posudku. I jeho závěr zněl, že ke smrti došlo v důsledku onemocnění.¹⁰⁵ Soudní spor dopadl v neprospěch paní Vlasty Šimáňové. Nezodpovězenou otázkou zůstává, a patrně

¹⁰³ Archiv rodiny Šimáně, Dopis právního oddělení národního podniku Východočeské cihelny ze dne 13. února 1976.

¹⁰⁴ Archiv rodiny Šimáně, Reakce MUDr. Milana Srcha na článek Smrt s otazníkem vydaný dne 5. března 1991 v časopise Pochodeň.

¹⁰⁵ Archiv rodiny Šimáně, Dopis podniku Východočeské cihelny Hrochův Týnec Krajskému soudu v Hradci Králové ze dne 27. 7. 1978.

již navždy zůstane, kdo byly anonymní osoby, které telefonovaly do cihelny, zda je Jiří Šimáně přítomen na pracovišti, které sledovaly činnost v cihelně z automobilů, či kam a proč se ztratila aktovka Jiřího s rozepsanými Cihlářskými pohádkami.¹⁰⁶ Skaut Jiří Šimáně odpočívá na hřbitově v České Skalici, na hrubě opracovaném pískovcovém kameni je připevněna skautská lilie a mosazná deska s osobním mottem, které provázelo Jiřího Šimáně celý život.¹⁰⁷ Před pomníkem je na trávníku vytvořen z bílých kamenů táborový kruh.

5. 1 Perzekuce

Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.1, na konci padesátých let si Jiří Šimáně začal všimnout zvýšeného zájmu příslušníků SNB o svou osobu. V incidentu na MNV se státními hymnami a následným zastavením přídatkových lístků na manželku Vlastu lze spatřovat první náznaky režimové perzekuce. Následné zrušení pracovního poměru znamenalo pro Jiřího a zbytek rodiny nutnost opustit služební byt, hledání nového zaměstnání a snížení finančních příjmů. Následoval Lidový soud a podmíněčné odsouzení. Systematickou perzekuční činnost začala StB vyvíjet na přelomu let 1970 a 1971. Dne 26. března 1971 byl podán návrh na zavedení signálního svazku¹⁰⁸ na Jiřího Šimáně. Návrh podal nadstrážmistr Eduard Faltýnek,¹⁰⁹ referent v problematice vnitřního zpravodajství StB Náchod. Návrh byl schválen, svazek nesl číselné označení 9715 a byl veden pod heslem „Šíp“. Jako důvod zavedení svazku je uvedeno: „*čelný funkcionář obnoveného reakčního JUNÁKA, který vyvíjí činnost i po zániku této organizace*“.¹¹⁰ Svazek byl nejprve veden v režimu „přísně tajné“, který byl později zrušen. Obsah svazku tvoří 441 stran obsahující hlášení agentů StB, kteří se pohybovali v blízkosti Jiřího Šimáně. V průběhu let se těchto agentů vystřídalo několik s těmito krycími

¹⁰⁶ Osobní výpověď paní Dagmar Šimáněové.

¹⁰⁷ „*Vždycky mít čistý štít, nevdat se a nezradit*“.

¹⁰⁸ Signální svazek StB (Svazek prověření signálu) – spis zakládáný komunistickou StB na osoby, u nichž bylo potřeba prověřit signální poznatky, které naznačovaly protistátní činnost. Jednalo se zejména o možnost vyzrazení, mimoslužební návštěvy zastupitelských úřadů kapitalistických států, podezřelý styk nebo dopisování s osobami v kapitalistických státech apod. Cílem svazku bylo prověřit sledovanou osobu a rozhodnout, zda jsou signály pravdivé. Při prověřování se vycházelo z poznatků získaných StB vyšetřováním, hlášením úřadů a občanů. Lhůta k prověření byla obvykle stanovena na 6 měsíců. Pokud se podezření potvrdilo, převedl se svazek na jiný druh operativního svazku. Pokud se podezření nepotvrdilo, svazek se zrušil, nebo se převedl na svazek pozorovací, případně se uložil do operativního archivu.

¹⁰⁹ Archiv bezpečnostních složek, Návrh na zavedení svazku prověření signálu z iniciativy nadstrážmistra Eduarda Faltýnka, referenta v problematice vnitřního zpravodajství.

¹¹⁰ Archiv bezpečnostních složek, Signální svazek č. 9715.

jmény: Leo (1970, 1971, 1972), A-Jaroměřský (1970, 1971, 1972), Věrka (1971, 1972), Pavel (1971), Pažout (1971, 1973), Ivan (1971, 1972), Váňa (1971, 1972, 1973), Carnera (1972), Renata (1974, 1975). Svazek dále obsahuje výpovědi dalších skautů a občanů České Skalice.¹¹¹ Otázky na vyslýchané osoby směřují na činnost junácké organizace na Náchodsku a na činovníky, kteří tuto činnost vykonávali. S výpověďmi výše uvedených osob byl Jiří osobně konfrontován při opakovaných výsleších na SNB v Náchodě. Podrobně byl dotazován na svou roli v junácké organizaci, na spolupracující osoby, na organizaci tajných schůzek, využívání hesel, dorozumívání prostřednictvím spojek či cestování do Prahy za účelem setkání s bývalými Junáky. Sám Jiří Šimáně začal mít postupem doby pocit, že je sledován, a proto zamezil návštěvám některých osob u sebe doma v České Skalici a raději je zval na svou chatu do Rтынě v Podkrkonoší. Perzekuce však nepostihla jen jeho osobu, ale také další rodinné příslušníky. Dcera Dagmar nebyla dvakrát přijata ke studiu na střední škole, a to i přes úspěšně složené přijímací zkoušky jak na gymnázium, tak na střední průmyslovou školu strojní.¹¹² Rovněž tak syn Milič nebyl přijat na Vysokou školu zemědělskou, i přesto, že zdárně složil přijímací zkoušku. V případě Jiřího nezůstalo jen u sledování a následného zpracování StB, dehonestace jeho osoby probíhala také v tisku. Dne 20. ledna 1971 vyšel článek v novinách Nový čas nazvaný Falešné mučednictví.¹¹³ Zde je Jiří společně s dalšími junáckými vedoucími osočen z toho, že záměrně ukončil svou práci s dětmi na protest proti vytlačování Junáka Pionýrskou organizací a zanechal tak děti na pospas, bez vedení. Je mu vyčítáno, že lpí na skautských symbolech, jako je například skautský kroj, a že nemožnost nosit tyto symboly se pro něj stala důvodem, proč nechce přijmout PO, a že tyto důvody vydává za „hluboké mravní příčiny“, které mu brání vstoupit do PO a přimět ke vstupu také děti a mládež. Jako autor článku je uveden Karel Starý. Na dotaz paní Dagmar Šimáněové kdo je tento autor, nenašli noví redaktori Nového času žádné záznamy o autorovi tohoto jména. Vyjádřili domněnku, že se jedná o smyšlenou osobu, kde iniciály K.S. mají přeneseně znamenat Komunistická strana. Tato informace zůstává i nadále neověřená. Dalším písemným útokem,

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Archiv rodiny Šimáně, Sdělení o nepřijetí Dagmar Šimáněové ke studiu na Gymnázium Václava Lindy v Jaroměři ze dne 14. dubna 1973. Rozhodnutí o námitkách proti nepřijetí Dagmar Šimáněové ke studiu na SPŠ strojní ze dne 13. května 1974. Navzdory nepříznivým okolnostem i komunistickému režimu paní Dagmar Šimáněová nakonec úspěšně vystudovala dvě vysoké školy.

¹¹³ Archiv rodiny Šimáně, Článek Falešné mučednictví ze dne 20. ledna 1971, deník Nový čas.

tentokrát anonymním, se stal další novinový článek ze dne 1. června 1973 nazvaný Falešná cesta.¹¹⁴ Obsah článku je velmi podobný jako u předchozího Falešného mučednictví. Jiří Šimáně a další činovníci jsou napadáni, že nepochopili novou situaci, kdy se PO stává jedinou organizací pro soustředování mladé generace. Dle autora článku není možné jemu a podobným dovolit, aby vedle PO existovaly i jiné skupiny, kde bude mládež vedena k apolitičnosti a k obdivu k buržoazní společnosti. Jiří Šimáně je zde také osočen z toho, že chce v ilegalitě zůstat za každou cenu, a proto hledá všemožné způsoby, jak dále skrytě působit, jako například v organizaci pro ochranu přírody TIS. Dle článku junáčtí funkcionáři tuto organizaci i jiné pouze využívají ke schůzkám s bývalými členy Junáka. V článku je dále otevřeně napsáno, že i nadále bude veřejně ukazováno na jeho jednání a bude paralyzován jeho vliv na děti a mládež, neboť u něj, a jemu podobných, není záruka, že budou mladou generaci vést v duchu socialistických zásad. Zcela neskryvaně je v článku také naznačováno, že nepřehodnotí-li své jednání, mohl by se dostat do rozporu s platnými právními předpisy.

6 Rehabilitace

Převratné listopadové události roku 1989 byly přesně těmi, ve které Jiří Šimáně věřil, a o kterých byl přesvědčen, že musí, dříve či později, nastat. Naneštěstí došla jeho víra naplnění až čtrnáct let po jeho smrti. Komunistický režim byl vystřídán novým režimem demokratickým, o kterém byli mnozí lidé přesvědčeni, že bude lepším, spravedlivějším a svobodnějším. V srpnu roku 1990 sepsala paní Dagmar Šimáňová životopis svého otce a obrátila se na Konfederaci politických vězňů ČSFR (dále jen KPV ČSFR) s žádostí o rehabilitaci otce. Jménem KPV ČSFR jí odpověděl pan Vladimír Struska.¹¹⁵ Poděkoval za zaslané materiály, které byly zařazeny do dokumentace KPF ČSFR. Dále paní Šimáňové poradil, aby svou žádost o rehabilitaci otce zaslala na příslušný soud, kterým byl vynesena rozsudek o odnětí svobody. Paní Šimáňová tak učinila a v dubnu roku 1991 obdržela usnesení Okresního soudu v Náchodě,¹¹⁶ kterým byl, na základě

¹¹⁴ Archiv rodiny Šimáně, Článek Falešná cesta ze dne 1. června 1973, deník Nový čas.

¹¹⁵ Archiv rodiny Šimáně, Dopis Konfederace politických vězňů ČSFR paní Dagmar Šimáňové ze dne 4. října 1990.

¹¹⁶ Archiv rodiny Šimáně, Usnesení Okresního soudu v Náchodě, číslo jednací Rt 3/91 ze dne 23. dubna 1991.

neveřejného zasedání dle § 9 zákona číslo 119/90 Sb. ze dne 13. března 1991, zrušen rozsudek bývalého Lidového soudu v Náchodě, číslo jednací T 160/57 ze dne 25. září 1957, a to včetně dalších rozhodnutí v této trestní věci na rozsudek obsahově navazujících ke dni jejich vydání. Za Okresní soud v Náchodě podepsal usnesení JUDr. Evžen Suchánek, předseda senátu. Velkou satisfakcí pro paní Dagmar Šimáňovou, jejího bratra Miliče Šimáně, ostatní rodinné příslušníky, přátele a jiné osoby, jež znaly a vážily si Jiřího Šimáně, se stal den 13. listopadu 1990. V tento den obdržela paní Šimáňová dopis z VčKNV,¹¹⁷ odboru školství, mládeže a tělovýchovy tohoto znění: „*Vážená paní, ve smyslu Zásad ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č.j. 10 269/09-14 ze dne 6. 1. 1990 posoudila rehabilitační komise OŠMT Východočeského KNV okolnosti, které ovlivňovaly život Vaší rodiny v minulých desetiletích. Svým celoživotním postojem Váš otec Jiří Šimáně potvrdil vysoký morální kredit člověka, který nemění názory pod vlivem politické situace. I v osobním životě neustoupil ze svého přesvědčení a to se zvláště v dnešní době mimořádně cení. Jeho příkladné jednání působilo na mladou generaci. Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Východočeského KNV se Vám omlouvá nejen za resort školství, ale i za celou společnost. Váš otec Jiří Šimáně je plně morálně, občansky a profesně rehabilitován. Podepsán Dr. Jiří Fabián, předseda rehabilitační komise OŠMT VčKNV*“. Rovněž tak Rada Okresního národního výboru Náchod zaslala na konci listopadu roku 1990, na návrh rehabilitační komise odboru školství, mládeže a tělovýchovy, paní Dagmar Šimáňové osvědčení č. 74/Š, ve kterém vyslovuje omluvu za události, které vedly k politické a společenské diskriminaci Jiřího Šimáně a k postižení jeho i rodinných příslušníků. Veškerá politická činnost, za kterou byl v minulých letech postižen byla tímto osvědčením rehabilitována.¹¹⁸

Aby bylo jméno Jiřího Šimáně očištěno nejen pro rodinné příslušníky, ale také před širokou veřejností, vynaložila paní Dagmar Šimáňová společně se svým bratrem Miličem Šimáně značné úsilí a prezentovala osud svého otce v médiích. V deníku Pochodeň uveřejnila redaktorka Stanislava Doležalová dne 28. ledna

¹¹⁷ Archiv rodiny Šimáně, Dopis Rehabilitační komise OSMT VčKNV Hradec Králové ze dne 13. listopadu 1990.

¹¹⁸ Archiv rodiny Šimáně, Osvědčení Rady okresního národního výboru Náchod o rehabilitaci č. 74/Š.

1991 článek s názvem Smrt s otazníkem,¹¹⁹ ve kterém Dagmar a Milič Šimáňovi stručně shrnuli život svého otce včetně podivných událostí, které se děly během působení Jiřího Šimáně v cihelně, jako například neohlášené kontroly, telefonáty či neznámé osoby v automobilech před cihelnou. V článku vyslovili pochybnosti, že příčinou smrti otce byl pouze zdravotní stav. Na tento článek reagoval vedoucí Katedry soudního lékařství LF UK a soudně lékařského oddělení Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Milan Srch, CSc, jenž znovu vylíčil skutečnosti zjištěné při pitvě a vyloučil tak domněnky, že by se mohlo jednat o násilnou smrt s cizím zaviněním.¹²⁰ 24. dubna 1991 byl Jiřímu Šimáně udělen Řád skautské vděčnosti in memoriam. Převzala jej dcera Dagmar od Okresní rady Junáka v Náchodě. Řád podepsala JUDr. Dagmar Burešová, tehdejší náčelní Československého junáka. Noviny náhodského regionu ECHO uveřejnily dne 3. listopadu 1995 vzpomínku na Jiřího u příležitosti blížícího se dvacátého výročí jeho smrti.¹²¹ Článek sepsal junák Zdeněk Jakl. Okresní týdeník Náš čas publikoval dne 7. listopadu 1995 příspěvek s názvem Opožděný nekrolog po 20 letech.¹²² Jeho autor Aleš Fetters¹²³ vzpomíná na Jiřího Šimáně a na průběh jeho pohřbu. Na závěr vyjadřuje přesvědčení, že památka na Jiřího zůstává v srdcích skautů stále živá. Vzpomínat na Jiřího se nepřestalo ani po dalších deseti letech. V listopadu roku 2005 vyšel vzpomínkový článek v Českoskalickém zpravodaji.¹²⁴ O rok později, v roce 2006, opět zavzpomínal Aleš Fetters v článku Vzpomínka na obětavého skauta, publikovaném ve vlastivědném sborníku kraje Aloise Jiráka, Boženy Němcové a bratří Čapků Rodným krajem.¹²⁵

Aby nezůstalo jen u písemných vzpomínek, vystoupili Dagmar a Milič Šimáňovi jako hosté literárně-hudebního večera s názvem „Tři generace rodu

¹¹⁹ Archiv rodiny Šimáně, Deník Pochodeň, článek Smrt s otazníkem ze dne 28. ledna 1991.

¹²⁰ Deník Pochodeň, Ohlas na článek Smrt s otazníkem ze dne 5. března 1991.

¹²¹ Archiv rodiny Šimáně, Článek Nezapomínáme ze dne 3. listopadu 1995. *“Dne 11. listopadu 1995 si náhodští skauti připomenou dvacáté výročí od smrti bratra Jiřího Šimáně, pedagoga a obětavého skautského činovníka. Po celou dobu trvání totality zůstal věrný skautským ideám, ač za to byl persekuován a s ním i celá jeho rodina. V ranních hodinách 11. Listopadu 1975 byl u vrat Miskolezské cihelny v České Skalici, kde vykonával těžkou práci nočního topiče, nalezen mrtev. Ještě dnes, po dvaceti letech, visí nad jeho smrtí velký otazník. Náhodští skauti si toto výročí připomenou tichou vzpomínkou“.*

¹²² Archiv rodiny Šimáně, Týdeník Náš čas, kopie článku Opožděný nekrolog po 20 letech ze dne 7. listopadu 1995.

¹²³ Aleš Fetters, osobní přítel Jiřího Šimáně, promovaný pedagog, středoškolský učitel, publicista, spisovatel, literární historik a kritik, autor mnoha článků do regionálního i celostátního tisku.

¹²⁴ Archiv rodiny Šimáně, Českoskalický zpravodaj, listopad 2005, článek Před 30 lety zemřel Jiří Šimáně, s. 9.

¹²⁵ Archiv rodiny Šimáně, Rodným krajem, listopad 2006, s. 38.

Šimáně“, který se konal dne 3. ledna 2007 v Malém sále Městského divadla v Náchodě. Dagmar a Milič zde veřejně vzpomínali na otce Jiřího a dědečka Jana, na jejich životní cesty, zásluhy a literární tvorbu. Večerem provázela paní magistra Lýdie Baštecká, tehdejší ředitelka Okresního archivu v Náchodě, a pan Aleš Fetters, osobní přítel Jiřího Šimáně.

Mezi další uznání Jiřímu Šimáně patří také odhalení jeho pomníku v České Skalici, ke kterému došlo 18. května 2013.¹²⁶ Tuto výjimečnou událost uspořádalo Středisko Junáka Jiřího Šimáně Šípa v České Skalici, které rovněž nese své jméno na jeho počest. Kromě skautů a veřejnosti přijelo také více než osmdesát bývalých žáků ze školy pro neslyšící v Hoříčkách. Nápad na odhalení pomníku pochází od zástupce náčelníka junáků Rudolfa Rouska.¹²⁷ Během slavnostního aktu vystoupil se vzpomínkou na Jiřího, podobně jako starosta České Skalice Tomáš Hubka.¹²⁸ Ten také vyjádřil naději, že zastupitelstvo České Skalice schválí udělení čestného občanství in memoriam Jiřímu Šimáně. Dne 21. srpna 2013 se tak skutečně stalo a Jiří Šimáně obdržel titul Čestný občan města Česká Skalice in memoriam.¹²⁹

¹²⁶ Autorkou návrhu pomníku je paní Dagmar Šimáně. Po konzultaci se členy rodiny Šimáně a zástupci Střediska Junáka Jiřího Šimáně Šípa v České Skalici vyrobil pomník sochař Lukáš Nývlt. Pomník je vyroben z pískovcového kamene dovezeného z obce Podhorní Újezd. Je ozdobený skautskou lilí, deskou se stručnou informací o Jiřím Šimáně a úvodními slovy skautského slibu: „*Slibuji na svou čest...*“.

¹²⁷ Osobní přítel Jiřího Šimáně, v současné době nejstarší skautský činovník v České Skalici.

¹²⁸ Starostou města Česká Skalice v letech 2012 – 2013.

¹²⁹ Archiv rodiny Šimáně, Originál Čestného občanství Jiřímu Šimáně in memoriam.

Závěr

„*Vždycky mít čistý štít, nevzdat se a nezradit*“ – sedm slov, která si Jiří Šimáně vzal za svá, a která se stala jeho životním mottem. Slova, na která nikdy nezapomněl, a to ani ve chvílích, kdy se mohlo zdát, že jsou mu na překážku, jako tomu bylo v době komunistické perzekuce. I přesto, že na jeho přesvědčení v této nelehké době osobně i profesně doplácel on sám i jeho rodinní příslušníci, nezradil. Do poslední chvíle svého života si udržel vysoký morální kredit, který předával dalším generacím dětí a mládeže, které se snažil vzdělávat a vést k tomu, aby se stali dobrými lidmi a oddanými skauty, kteří milují svou vlast, přírodu a bližní ve svém okolí. Nemohl-li je přímo vzdělávat na pozici učitele, snažil se jim předávat zkušenosti a vědomosti formou písní, pohádek a příběhů. Pokud ne všechny, tak velmi mnoho z nich jistě ovlivnil a navedl na správnou životní cestu. Budiž nám příkladem čestného člověka vážícího si života, který se snažil vyplnit obětavou prací a láskou k dětem svým i jemu svěřeným. Jiří Šimáně byl člověkem, který se nepotřeboval zviditelňovat celému světu, stačil mu milovaný náhodský kraj, ve kterém žil, a pro který vykonal mnoho dobrého. Je proto velmi dobře, že si osobu Jiřího Šimáně i jeho skutky můžeme připomínat u pomníku v České Skalici, za což patří velké poděkování jeho dětem, členům Střediska Junáka Jiřího Šimáně Šípa v České Skalici a českoskalickým zastupitelům, kteří umožnili realizaci této památky. Kdo není lhostejný, u pomníku se zastaví a věnuje pár chvil slovům na pamětní desce a rovněž tak krátkou vzpomínku panu Jiřímu Šimáně. Zaslouží si to, neboť vždy dodržel slova, která hlásal – nezradil.

Použité prameny a literatura

1) Archivní prameny

Archiv Bezpečnostních složek, fond KR/MV, sign. 971475

Archiv rodiny Šimáně – osobní korespondence, fotografie, originály a kopie dobového tisku, úřední korespondence.

2) Tištěné prameny

Brožura k výročí 90 let založení školy v Hoříčkách.

Českoskalický zpravodaj, listopad 2005, Ing. Rudolf Rousek, článek Před 30 lety zemřel Jiří Šimáně, s. 9.

KAPLAN, Karel. *Mocní a bezmocní*. Toronto: Sixty-Eight Publishing, 1989, 467 s. ISBN 0-88781-209-0.

KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost*. Brno: Doplněk, 1999, 289 s. ISBN 80-7239-024-4.

KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha: Mladá fronta, 1993, 447 s. ISBN 80-204-0145-8.

LEŠANOVSKÝ Karel. *Se štítem a na štítě*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2000, 279 s. ISBN 80-238-5630-8.

SOBOTKA, Richard. *Statečná srdce*. Praha: Tiskové a distribuční centrum Junáka, 2006. ISBN 80-86825-12-4.

ŠIMÁNĚ, Jan. *Je tady Gestapo!* Červený Kostelec: Tiskárna Josef Doležal v Červeném Kostelci, 1946, 195 s.

ŠIMÁNĚ, Jiří. *Údolí zelených plamenů a Pohádky z Jestřebích hor*. Náchod: Okresní rada Junáka, 2007, 74s.

Vzpomínka na obětavého skauta. Aleš Fetters. Rodným krajem: Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráka, Boženy Němcové a bratří Čapků. 2006, (32). s. 38, ISSN 1210-6135.

3) Elektronické zdroje

Březový lístek: Březový lístek a jejich udělování. *Březový lístek* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.brezovylistek.cz/1-bl-a-jejich-udelovani-stupne-bl.html>

Budoucnost českého skautingu je v jeho minulosti: Rozhovor s Jiřím Zachariášem o dějinách českého skautingu v době komunismu. *Http://www.ustrcr.cz* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1301/014-024.pdf>

Historie Českého junáka. *Dakota.skautkostelec.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://dakota.skautkostelec.cz/>

Jiří Šimáně. *Šimáně* [online]. 2013 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://simane.webnode.cz/jiiri-simane/>

Konala se světová výstava Expo 1967 v Montrealu. *Vyprávěj: v každé době toužíme po štěstí* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1967/118-konala-se-svetova-vystava-expo-1967-v-montrealu/>

Leccos: Skauting. *Leccos.com* [online]. 2014 [cit. 2014-10-22]. Dostupné z: <http://leccos.com/index.php/clanky/skauting>

Leccos: Svojsík Antonín Benjamin. *Leccos.com* [online]. 2014 [cit. 2014-10-22]. Dostupné z: <http://leccos.com/index.php/clanky/svojsik-antonin-benjamin>

Něco historie. *Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.specskola.cz/>

Praha ve stopách skautské historie. *Svaz skautů a skautek České republiky* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.svazskautu.cz/historie/praha-ve-stopach-skautske-historie/>

Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR.
Http://dakota.skautkostelec.cz/: stanovy [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://dakota.skautkostelec.cz/skautska_stezka/skauting/stanovy.htm

Antonín Benjamin Svojsík. In: Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 11. 12. 2006, [30. 3. 2015]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Anton%C3%ADn_Benjamin_Svojs%C3%ADk&oldid=12586716>

Jamboree. In: Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 11. 12. 2006, [30. 3. 2015]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Jamboree&oldid=11792460>>

Josef Rössler-Ořovský. In: Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 11. 12. 2006, [30. 3. 2015]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Josef_R%C3%B6ssler-O%C5%99ovsk%C3%BD&oldid=10209345>

Svazek prověření signálu. In: Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online] St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 11. 12. 2006, [6. 4. 2015]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Svazek_prov%C4%9B%C5%99en%C3%AD_sign%C3%A1lu&oldid=11582213>

Velen Fanderlik. In: Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online] St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 11. 12. 2006, [6. 4. 2015]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Velen_Fanderlik&oldid=12262093

4) Ostatní prameny:

Osobní vzpomínky a výpovědi paní Dagmar Šimáňové a pana Miliče Šimáně.

Zdroj fotografií: archiv rodiny Šimáně, autorka bakalářské práce.

Seznam zkratk

ČČK – Český červený kříž

ČSČK - Československý červený kříž

ČSOP – Československý svaz ochránců přírody

ČST – Československá televize

ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy

KMK - Komise malých kolektivů

KPV ČSFR – Konfederace politických vězňů ČSFR

KSČ – Komunistická strana Československa

KÚNZ – Krajský ústav národního zdraví

MNV – Místní národní výbor

ONV – Okresní národní výbor

OÚNZ – Okresní ústav národního zdraví

PO – Pionýrská organizace

SČM – Svaz československé mládeže

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SSM – Svaz socialistické mládeže

StB – Státní bezpečnost

Svaz junáků-skautů RČS - Svaz junáků-skautů Republiky československé

SVAZARM – Svaz pro spolupráci s armádou

TOM – Turistické oddíly mládeže

ÚV ČSM - Ústřední výbor Československého svazu mládeže

VčKNV – Východočeský krajský národní výbor

ZDŠ – Základní devítiletá škola

ZUŠI – Zvláštní učňovská škola internátní

Přílohy

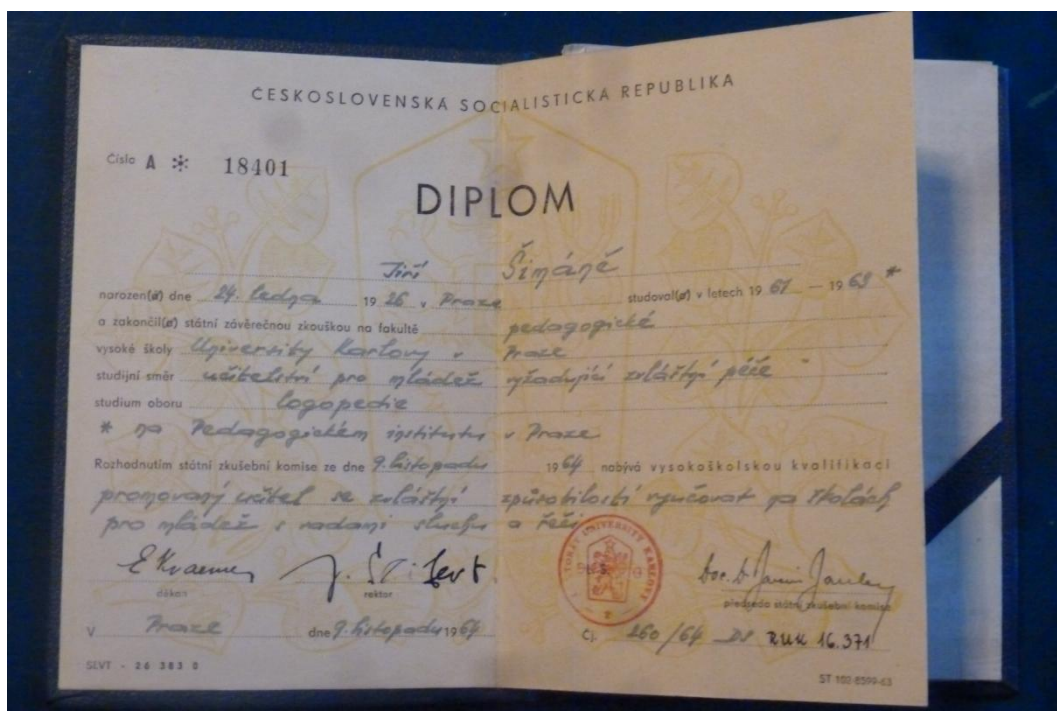
Příloha č. 1: Fotografie pana Jiřího Šimáně ve skautském kroji.

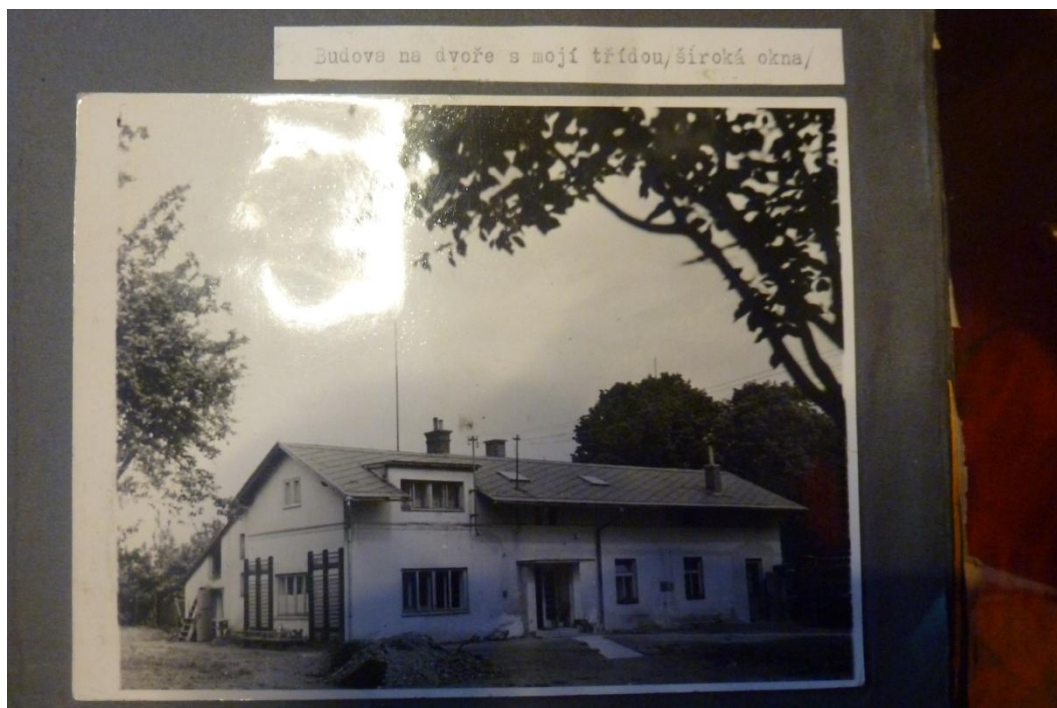
Příloha č. 2: Jiří Šimáně - skaut tělem i duší (čtvrtý zprava).

Příloha č. 3: Vysokoškolský diplom pana Jiřího Šimáně

Příloha č. 4: Vzpomínka na dobu nejmilejší – působiště na škole v Hoříčkách (popisek pana Jiřího Šimáně: „Budova na dvoře s mojí třídou /široká okna“.

Příloha č. 5: Činovnícké průkazy Jiřího Šimáně v organizaci Junák

Příloha č. 6: Čestné občanství města Česká Skalice

Příloha č. 7: Notový zápis jedné z písní Jiřího Šimáně

Kupředu, junáci! Slova Šim. a Sokol, hudba Jiří Šimáně - Křp.

1. Ku předu, junáci! Kdo nic nezastříš.
Ku předu, junáci! Kdo nic nezapláš!
Ať alumiňko peče,
nebo sbírá teče,
na suchu či v louži
Junáckovi venku slouží!

Dopěvek:

Hej, hola, hej, nám je venku hej!
Kdo nejší bačkora, k nám se dej!
Hej, hola, hej, nám je vždycky hej!
Kdo chceš být junáčkem,
k nám se dej!

2. Junák se neboují o půlnoci v lese,
Junák, ten se nedá, i když před něj netěse.
Junák ví, co kůžeš,
junák nezná bázeň,
na suchu či v louži
ve dne, v noci dobře slouží.

Dopěvek.

3. Junák, ten se nedá, když se na něj derou.
Junák, ten se nedá, i když do něj perou.
Junák nezakvílí,
vzpřed se dere k cíli
po suchu, po louži -
Junáka nic noudoučí.

Dopěvek.

4. Junáctví je tužba, neskrtná a hrdá,
Junáctví je alužba, smělá, alavná, tvrdá:
za vlast, za otčinu -
výš a výš v alumný jas
z trudu dneška zvednout ji zas!

170

171

Příloha č. 8: Žáci ze školy v Hoříčkách pracují na vybudování Barunčiny vyhlídky (Jiří Šimáně je zachycen na poslední fotografii dole vlevo)

(2)

Horní plošinu oplotěna
ohradou z březových
hrátek

Informační tabule
s popisem Národního

Pod plošinou na sehozdku
je vybudováno ohniště.

Společně s žáky učitel
Jiří Šimáně

Příloha č. 9: Třída mladších dětí ze školy v Hoříčkách pracuje na vybudování Barunčiny vyhlídky (na poslední fotografii dole uprostřed zachycena paní Vlasta Šimánová)

(3)

Okrasné práce provedla
družina „Bílá perla“ (žáci
5.-6. třídy)
- natěry
- instalování samoroště
- údržba čistoty

Společně s žáky učitelka Vlasta
Šimánová

Příloha č. 10: Signální svazek č. 9715 vedený na pana Jiřího Šimáně

KS 200 - Správa státní bezpečnosti
 HRADEC KRÁLOV
 Původ
 ŠIMÁNĚ
 číslo 9715

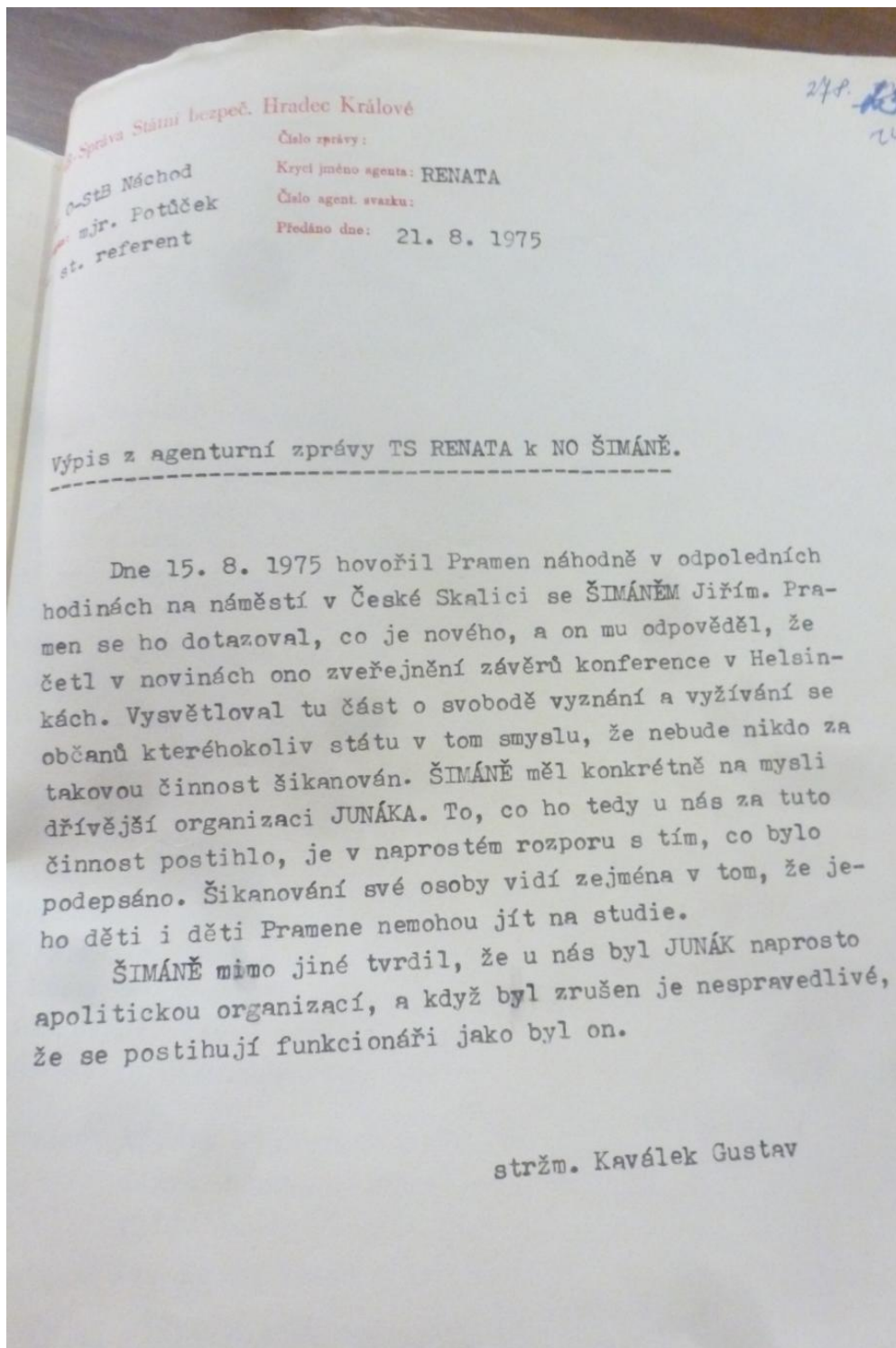
Držitel svazku	Číslo
NO SIGNÁLNÍ	0311405 9715

Seznam operativních pracovníků, kteří se spolupracovníkem pracovali, nebo případ rozpracovávali

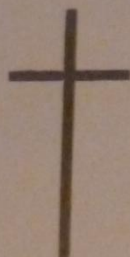
Por. číslo	Název útvaru, funkce, hodnost, jméno, příjmení operativního pracovníka	Od	Do	Podpis operativního pracovníka
1	0-S+B Nočhod - por. Štěp	2.4.74		Štěp
2	0-S+B Nočhod, št. up. mjr. Miroslav Popelka		14/9.75	
3	0-S+B Nočhod, št. up. kpt. Josef Štěp	14/9.75		
Por. číslo	Název útvaru, funkce, hodnost, jméno, příjmení operativního pracovníka	Od	Do	Podpis operativního pracovníka
1	0-S+B Nočhod ref. ostr. Edward Foltýnek	26.5.1979	30.8.1979	Edward Foltýnek
2	0-S+B Nočhod ref. Jozef Jozef	1.9.1979		Jozef Jozef

Číslo: Diagnostické desky sítě rozpr. příjmením pracovníka

Příloha č. 11: Hlášení agenta s krycím jménem RENATA, součást svazku StB

Příloha č. 10: Oznámení o úmrtí pana Jiřího Šimáně

Zapad' den,
slunka svit vymizel z údolí,
z temen hor,
odpočiň každý kdos boží tvor

Hluboce zarmoucení oznamujeme, že nás navždy opustil milovaný manžel, tatínek, syn, bratr, tchán, dědeček, strýc, švagr a kamarád

JIŘÍ ŠIMÁNĚ

promovaný pedagog

Zemřel při práci v noci na úterý
dne 11. listopadu 1975, ve věku 49 let.

S drahým zesnulým se rozloučíme
VE STŘEDU DNE 19. LISTOPADU 1975
v obřadní síni pardubického krematoria
o 11. hodině.

V České Skalici, Bož. Němcové 198
dne 12. listopadu 1975

Vlasta Šimáněová, prom. ped., manželka
Jiří s rodinou,
Milič a Dagmar, děti
Jan Šimáně, otec

Příloha č. 11: Oznámení rehabilitační komise Odboru školství, mládeže a tělovýchovy Východočeského krajského národního výboru Hradec Králové o rehabilitaci pana Jiřího Šimáně

VÝCHODOČESKÝ KRAJSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR HRADEC KRÁLOVÉ

ODBOR

C. I.

V Hradci Králové dne 13.11.1990

Vážená paní
Ing Dagmar Svobodová
Horská 452
541 02 Trutnov 4

Vážená paní,

ve smyslu Zásad ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č.j. 10 269/09-14 ze dne 6.1.1990 posoudila rehabilitační komise OŠMT Východočeského KNV okolnosti, které ovlivnily život Vaší rodiny v minulých desetiletích.

Svým celoživotním postojem Váš otec Jiří Šimáně potvrdil vysoký morální kredit člověka, který nemění názory pod vlivem politické situace. I v osobním životě neustoupil ze svého přesvědčení a to se zvláště v dnešní době mimořádně cení. Jeho příkladné jednání působilo na mladou generaci.

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Východočeského KNV se Vám omlouvá nejen za resort školství, ale i za celou společnost.

Váš otec Jiří Šimáně je plně morálně, občansky a profesně rehabilitován.

Dr. Jiří Kolář
předseda rehabilitační komise
OŠMT VČ KNV

Pavel
vedoucí odboru

Příloha č. 12: Pomník pana Jiřího Šimáně v České Skalici

**Příloha č. 13: Slavnostní odhalení pomníku pana Jiřího Šimáně v roce 2013
(vlevo dcera Dagmar Šimáně, vpravo syn Milič Šimáně)**

